

Handläggare
Frida Hofmeijer

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2018-09-27

Telefon: 08-50823076

Tertialrapport Tertial 2 2018

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslaget till tertialrapport 2 för 2018 med helårsprognos och överlämnar den till kommunstyrelsen och stadens revisorer.
2. Nämnden godkänner en ökad omslutning med 45,3 mnkr.
3. Nämnden ansöker om budgetjustering med 1,0 mnkr för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning (KBF).
4. Nämnden ansöker om budgetjustering med 0,6 mnkr för ökade kostnader för internräntor.
5. Nämnden ansöker om budgetjustering för inventarier och maskiner med 4,1 mnkr.
6. Nämnden söker medel för klimatinvesteringar med ytterligare 1,0 mnkr enligt bilagor 3a och 3b.
7. Nämnden ansöker om medel för trygghetsskapande åtgärder med 1,2 mnkr enligt bilaga 4.
8. Paragrafen justeras omedelbart.

**Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd**

Box 490
129 04 Hägersten
08-50823076
08-50822000
frida.hofmeijer@stockholm.se
stockholm.se

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	7
1. Ett Stockholm som håller samman	7
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	7
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	10
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	16
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	20
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	21
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	23
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	25
2. Ett klimatsmart Stockholm	33
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	33
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	34
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	35
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	36
2.5 Stockholms miljö är giftfri	37
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	38
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	39
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	39
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	40
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	41
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	44
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	44
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	46
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	46
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	47
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	50
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	52
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	53
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	55

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	58
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	60
Uppföljning av ekonomi.....	61
Uppföljning av driftbudget.....	61
Resultatenheter	66
Investeringar.....	67
Försäljningar av anläggningstillgångar	67
Betydande projekt som inte är investeringar	68
Omslutningsförändringar.....	68
Budgetjusteringar	68
Medel för lokaländamål.....	69
Analys av balansräkning	69
Övrigt	69
Synpunkter och klagomål.....	69
Övrigt.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Bilagor

Bilaga 1: SLK blanketter

Bilaga 2: Delårsbokslut

Bilaga 3a: Klimatinvesteringar (Big Belly)

Bilaga 3b: Klimatinvesteringar Ansökan Ekonomisk beskrivning

Bilaga 4: Trygghetsskapande åtgärder

Sammanfattande analys

Stadsdelsnämnden redovisar i detta ärende att den inom ramen för tillgängliga resurser i huvudsak bedöms uppnå målen för verksamheterna och därför bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål för år 2018. Det ekonomiska resultatet visar ingen avvikelse före resultatöverföring och efter budgetjusteringar samt ett överskott med 0,5 mnkr efter resultatöverföringar.

Förvaltningen bedömer att 25 av kommunfullmäktiges 26 mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden kommer att uppnås helt under året och att ett mål kommer att uppnås delvis. Merparten av indikatorerna bedöms uppnås liksom nämndens mål. Ett arbete pågår för att ytterligare förbättra målpuppfyllelsen och utveckla ekonomistyrningen.

Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bedömer att inriktningsmålet om ett Stockholm som håller samman kommer att uppfyllas.

Förskolan är grunden för barnens goda uppväxtvillkor och jämlika livschanser. En hög andel av barnen som bor i Hägersten-Liljeholmen är inskrivna i förskolan. Alla sökande erbjuds förskoleplats inom garantitiden. Stadsdelsnämndens 66 förskolor hade vid tertielets slut 4 667 barn inskrivna fördelat på 283 barngrupper. Därutöver finns en allmän förskola och fyra öppna förskolor. Barnantalet varierar stort över året vilket gör att förskolorna måste ha en flexibel organisation och anpassad pedagogik. Från april till september minskade barnantalet med 385 barn.

Den genomsnittliga andelen förskollärare i stadsdelsområdet är 36,1 procent och det varierar mellan de olika förskoleområdena och förskolorna. Andelen förskollärare har sjunkit under en rad år. Det råder stor brist på förskollärare inom hela Storstockholmsområdet. Samtidigt som förskolan bygger ut.

De stora utmaningarna är att i ett växande stadsdelsområde bevara och utveckla kvalitén. Inom förskoleverksamheten har nyckelfaktorer för detta identifierats. Personalen är den främsta resursen för en god kvalitet i förskolan. Det råder brist på utbildad och kompetent personal. För flera enheter medger inte ekonomin att ha samma höga ambitionsnivå vad gäller andelen förskollärare som Kommunfullmäktiges årsmål. Att kunna locka nya kompetenta medarbetare är angeläget. Samarbete med flera läroanstalter pågår för att erbjuda studenter praktik inom förskolan med utbildade och kompetenta handledare.

Socialtjänsten har som mål att skapa jämlika livsvillkor för alla stadsdelsområdets invånare. Förebyggande arbete, tidiga insatser och insatser från den egna öppenvården prioriteras både när det gäller barn, unga och deras familjer samt vuxna med missbruk. Rättssäkerheten i arbetet med barn- och ungdomsutredningar förbättras då handläggningstider för utredningar och förhandsbedömningar blir kortare. Mätningar visar att vuxna missbrukares livssituation förbättras efter insatser från förvaltningen. Förvaltningens socialpsykiatriska verksamheter fokuserar på att brukaren ska få ett gott bemötande och att delaktigheten för brukaren utvecklas. Att motverka hemlöshet och verka för mer självständiga och permanenta boendelösningar för hemlösa bland socialtjänstens målgrupper är prioriterat. Uppbyggnad av det sociala stödet till nyanlända pågår.

Barn och unga erbjuds en varierad och stimulerande fritid som motsvarar de önskemål och

behov som finns hos stadsdelsområdets unga. Förvaltningen har fortsatt att bedriva utvecklingsarbetet som syftar till att utforma en fritidsverksamhet som tilltalar en bred grupp ungdomar och har ett tydligt preventionsperspektiv som bidrar till att minska den psykiska ohälsan och användningen av alkohol, tobak och droger bland flickor och pojkar i stadsdelsområdet. Medarbetarna inom den öppna fritidsverksamheten har fått utbildning och stöd för att utveckla verksamheterna. Under sommaren erbjöds en mängd nya aktiviteter till barn och unga i stadsdelsområdet.

Äldreomsorgens insatser och arbete bidrar till att skapa en trygg äldreomsorg med hög kvalitet. Äldres hälsa, välbefinnande och delaktighet står i fokus för äldreomsorgens alla verksamheter och insatser. Prioriterade områden under 2018 är fortsatt maten och måltiden samt demensvården och den palliativa vården. Kvalitetshöjande insatser genomförs både i vardagen och genom särskilda temaveckor i verksamheterna, bland annat kring maten och måltidens betydelse samt att skapa en meningsfull dag med aktiviteter, utevistelse, kulturupplevelser och trivselstunder för social samvaro. Några uppskattade arrangemang och aktiviteter har varit temaveckorna om kost och hälsa i maj som avslutades med en matfestival på Fruängsgården, dialogcafé den 13 juni vid Axelsberg, äldreomsorgens kulturvecka i slutet på augusti och parcyklar som erbjuder boende utevistelse i närmiljön på ett nytt sätt.

Ett klimatsmart Stockholm

Nämnden bedömer att inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm kommer att uppfyllas. Nämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter och arbetar kontinuerligt med miljöåtgärder i verksamheterna i syfte att minska energiförbrukningen och den negativa påverkan på miljön. Arbetet med att öka sortering av avfall pågår och förskolorna har tagit bort och fasat ut olämpligt material. Vid årsskiftet öppnade förskolan Hamngården igen efter att ha byggts om inom konceptet för kemikaliesmart förskola, ett samarbete mellan stadsdelsnämnden, SISAB och miljöförvaltningen.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bedömer inriktningsmålet om ett ekonomiskt hållbart Stockholm kommer att uppfyllas.

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet i regionen inom områdena förskola, socialtjänst, äldreomsorg och administration i syfte att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning.

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att samarbeta med Stockholm Business Region med ambitionen att hitta nya former för dialog och samverkan med lokala näringslivet. Arbetet med att utveckla och hitta former för hur näringslivsrådet skulle kunna se ut har fortlöpt. Nämnden ingår i Stockholm Business Regions nätverk för stadsdelar för erfarenhetsutbyte och mer information om stadsdelsnämndens uppdrag. Lokala företagargrupper deltar i samverkansforum gällande trygghet.

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom ett aktivt deltagande i lokala företagargrupper och möten med Stockholm Business Region. Nämnden samarbetar med Stockholm Business Region med ambitionen att införa ett näringslivsråd tillsammans med det lokala näringslivet i stadsdelsområdet. Arbetet med att utveckla och hitta former för hur näringslivsrådet skulle kunna se ut pågår.

Antalet bidragshushåll ökar även om bidragstagandet i stadsdelsområdet fortfarande ligger på

låga nivåer. Bidragstagare ges individuellt utformade insatser från förvaltningen och samverkan sker med Jobbtorg, arbetsförmedling, vårdcentral och försäkringskassan inom ramen för FINSAM.

Prognosen visar ingen avvikelse mot budget före resultatöverföring och efter budgetjusteringar samt ett överskott med 0,5 mnkr efter resultatöverföringar. Förvaltningen har arbetat kontinuerligt för att resurserna ska användas effektivt. För att bidra till att fler jobbar och försörjer sig själva har förvaltningen arbetat med att personer som uppbär ekonomiskt bistånd ska ges ett individuellt anpassat stöd i syfte att komma vidare till självförsörjning.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bedömer att inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm kommer att uppfyllas.

Nämnden ser en fortsatt utmaning i arbetet med att minska sjukfrånvaron. Cheferna arbetar aktivt med regelbunden uppföljning av sjukfrånvaron, samtal med medarbetare med upprepade korttidsfrånvaro och vid behov sker samarbete med företagshälsovården.

Stadsdelsnämndens verksamheter bidrar till målet genom insatser för att stärka den lokala demokratin, genom att arbeta med jämställdhetsintegrering, normer och värderingar samt genom att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter och diskriminering för såväl personal som brukare. Nämndens förskolor arbetar kontinuerligt med likabehandlingsplaner med syfte att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar. Beställarenheten äldre arbetar kontinuerligt med att medvetandegöra medarbetarnas förhållningssätt i hbtq-frågor och har tagit fram en ny könsneutral intervjuguide.

Enheterna inom avdelningen för social omsorg har haft ett barnperspektiv i all myndighetsutövning som direkt eller indirekt berör barn. Barn- och ungdomsenheten har fortsatt sitt arbete med Västernorrlandsmodellen. Modellen innebär att barn som varit aktuella på enheten intervjuas i syfte att ta tillvara på barnets erfarenheter och syn på sin tidigare kontakt med enheten. Barn- och ungdomsenheten har arbetat med resultatet av intervjuerna och erfarenheterna ligger till grund för enhetens vidare utvecklingsarbete vad gäller att förstärka barnperspektivet.

Barnperspektivet uppmärksammas i alla de ärenden där barn direkt eller indirekt berörs. Stadens program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad och de stöd som ges från MR-kansliet och stadens barnrättsombudsman är ett viktigt stöd för utvecklingen.

Arbetet med att erbjuda medarbetare i förskolan och socialtjänstens verksamheter utbildning i att upptäcka våldsutsatthet och hedersrelaterat våld och förtryck hos barn så väl som vuxna pågår.

Arbetet med ett gemensamt relationsvåldscentrum och relationsvåldsteam pågår och startar troligen i augusti 2018 i Skärholmen med Skärholmens SDF som värd.

Stadsdelsnämnden erbjuder individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Utförarenheterna inom funktionsnedsättningsområdet bedriver ett aktivt utvecklingsarbete för att öka brukarnas delaktighet och självständighet.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden."

Stadsdelsnämnden har formulerat nio nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Hur nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att alla nio nämndmål och alla sju mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Uppfylls helt

Analys

Förskola

En hög andel av barnen som bor i Hägersten-Liljeholmen är inskrivna i förskolan. Alla sökande erbjuds förskoleplats inom garantitiden. Stadsdelsnämndens 66 förskolor hade vid tertialets slut 4 667 barn inskrivna fördelat på 283 barngrupper. Därutöver finns en allmän förskola och fyra öppna förskolor. Anledningen till att nämndmålet bara antas kunna uppfyllas delvis är svårigheten med att rekrytera förskollärare och att hålla nere barnantalet i barngrupperna i ett växande stadsdelsområde. De stora utmaningarna är att i ett växande stadsdelsområde bevara och utveckla kvalitén. Inom förskoleverksamheten är nyckelfaktorer som identifierats:

- Kunna rekrytera och behålla kompetent personal, säkerställa en likvärdig kompetensförsörjning
- Skapa attraktiva och utmanande miljöer på förskolorna trots små ytor och höga kostnader
- Ha tillräcklig bemanning över hela dagen
- Tid för reflektion, kompetensutveckling är viktigt för att ge verksamhetsutveckling och goda förskolemiljöer
- Ge adekvat verksamhetsstöd för barn i behov av särskilt stöd

Personalen är den främsta resursen för en god kvalitet i förskolan. Det råder brist på utbildad och kompetent personal. För flera enheter medger inte ekonomin att ha samma höga ambitionsnivå vad gäller andelen förskollärare som Kommunfullmäktiges årsmål.

Det gäller att forma organisationen så att förskolan kan ta vara på befintlig kompetens för att stödja där det saknas utbildning och erfarenhet. Det är något lättare att rekrytera nya förskollärare till de förskolor där det finns andra förskollärare.

Kompetensutvecklingsåtgärder görs bland annat med stöd av extramedel för att fortbilda medarbetarna. Att kunna locka nya kompetenta medarbetare är också viktigt för förskolans kvalitet. Samarbete med flera läroanstalter pågår för att erbjuda studenter praktik inom förskolan med utbildade och kompetenta handledare.

Medvetenheten om läroplanens innehåll och vad barnen bör få ta del av och vara med om under sin förskoletid är hög bland förskolans ledning och merparten av personalen. Medarbetarnas kunskaper och skicklighet är avgörande faktorer för verksamhetens kvalitet. Samtal och reflektioner bidrar till att medarbetarna fokuserar på de väsentliga uppgifterna. Fortbildning ökar förståelsen för uppdraget och utförandet av arbetet. Nätverk är ett bra verktyg för både reflektion och fortbildning.

Föräldrar lämnar synpunkter på hur de uppfattar förskoleverksamheten i den årliga "Förskoleundersökningen".

Det "Sammanfattande omdömet" från vårdnadshavarna med barn i kommunala förskolor i Hägersten-Liljeholmen visar på en mindre nedgång 2018 jämfört med 2017. Index 2018 uppgår till 87 jämfört med 88 år 2017. Resultatet för Hägersten-Liljeholmen är en enhet högre jämfört med stadens kommunala förskolor totalt 2018.

Förskolorna arbetar med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen. Konflikthantering och att förebygga konflikter tillhör också förskolans grundläggande arbete. Centralt är förskolans arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Barn och kultur

Då en så hög andel barn deltar i förskolans verksamhet är det också i förskolans verksamhet som många barn kan möta och pröva kultur. Förskoleenheterna utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande. Planen ger en färdriktning för förskolans arbete med hur varje barn ska få möta och pröva olika former av kultur. Det finns svårigheter med att erbjuda professionella möten med kulturutövare för framförallt de minsta barnen. Bristen på lokaler och kulturaktiviteter i närområdet försvårar detta.

Socialtjänst

Andelen barn som lever i bidragstagande familjer är fortsatt lågt i stadsdelsområdet och har legat på 1% sedan 2014. Vid senaste mätningen fanns 184 barn i bidragstagande familjer.

Enheten för ekonomiskt bistånd har ett tydligt barnperspektiv i sina utredningar bland annat genom att genomföra barnkonsekvensanalyser i beslut som direkt och indirekt rör barn. Förvaltningens arbete med att förebygga vräkningar har ett särskilt fokus på barnfamiljer.

De barnfamiljer som är i behov av ekonomiskt bistånd får tidigt stöd och insatser som ska

leda till att familjen får egen försörjning. Barnen i familjer med försörjningsstöd uppmärksammas och deras individuella behov tillgodoses. Hemlösa barnfamiljer i målgruppen får akut hjälp med tillfälligt boende och får stöd från bolots att ordna boende.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %			1 %	1 %	1 %	3,0 %	Tertial 2 2018
Analys Värdet ligger stabilt på 1%. Antalet faktiska barn i familjer som uppbär försörjningsstöd uppgår till 184 under perioden augusti 2017- juli 2018.								
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	36,2 %	2 %	34 %	36,2 %	33 %	41 %	41 %	Tertial 2 2018
Analys Den genomsnittliga andelen förskollärare i stadsdelsområdet varierar mellan de olika förskoleområdena, förskolorna och olika tider på året. Andelen förskollärare har sjunkit under en rad år. Det råder stor brist på förskollärare inom hela Storstockholmsområdet.								
  Andel nöjda föräldrar	87 %			88 %		90 %	90 %	2018
Analys Det "Sammanfattande omdömet" från vårdnadshavarna med barn i kommunala förskolor i Hägersten-Liljeholm visar på en mindre nedgång 2018 jämfört med 2017. Index 2018 uppgår till 87 jämfört med 88 år 2017. Resultatet för Hägersten-Liljeholm är en enhet högre jämfört med staden kommunala förskolor totalt 2018.								
  Antal barn per grupp	16,5 barn/avd.			15,9 barn/a vd.	16 st	16	16	Tertial 2 2018
Analys Förskoleplats ska erbjudas inom garantitid och ska också balanseras mot andra mål som exempelvis en budget i balans och lokalernas utformning. Barnantalet är något högre än KF:s årsmål och har ökat sedan årsskiftet medan antalet barngrupper är något lägre.								
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,3 st			5,2 st	5,2 st	4,9	4,9	Tertial 2 2018
Analys Antalet barn varierar något över tid. Förskolorna har fler barn inskrivna i verksamheten under första halvåret. Från sommaren och till årsskiftet sjunker antalet barn i förskoleverksamheten. Stadsdelens kommunala förskolor hade ett något högre genomsnitt än kommunfullmäktiges årsmål. Ett resultat som balanserats mot andra mål om förskoleplats inom garantitid och budget i balans.								
  Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)				96,8 %		96 %	96 %	2018
Analys En hög andel av barnen som bor i Hägersten-Liljeholmen är inskrivna i förskolan. Inga nya uppgifter finns sedan 2017 då inskrivningsgraden var 96,8								
  Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,3			3,3		3,5	3,8	2018
Analys Förskolorna gör en självvärdering, gemensam för staden, där personalen bedömer hur väl de arbetar i enlighet med läroplanens mål för förskolan. Vanligen görs denna under våren och ligger sedan till grund för förskolans utvecklingsarbete. Förskolor och arbetslag utformar handlingsplaner på vilka åtgärder de behöver vidta utifrån resultatet. Själva utvärderingsverktyget har ibland varit stängt under perioder. Årets resultat presenteras för nämnden till VB.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Barnen i förskolan får allsidig utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Nya utmaningar ges utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande. Digitaliseringen ska komma alla barn till del.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolorna har avslutande samtal inför övergången till skola	2018-01-01	2018-12-31	
 Självvärdering av arbetet genom "WKI" ska genomföras i arbetslagen under vårterminen. Resultat av självvärderingen skrivs in i ILS-webben vid T2 rapport.	2018-01-01	2018-08-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att ge insatser av god kvalitet till de personer som har behov av stöd och insatser. Förebyggande arbete, tidiga insatser och insatser från den egna öppenvården prioriteras när det gäller barn, unga och deras familjer samt vuxna. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsmålet och underliggande nämndmål kommer att uppnås under året.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet bedrivs på flera preventionsnivåer och inkluderar såväl social som situationell prevention, inklusive tillgänglighetsbegränsande åtgärder. Arbetet med tillsyn av försäljningen av folköl och tobak hos näringsidkare har stannat av på grund av rekryteringsbehov men beräknas ändå kunna slutföras i tid. Styrgruppen för ANDT-frågor bestående av representanter från socialtjänstens barn- och ungdomsenhet, preventions- samordnare och enheten Ung fritid har fortsatt sitt arbete. Gruppens huvudsakliga uppdrag är att implementera stadens ANDT-program. Drogförebyggande information skickas ut till

vårdnadshavare med jämna mellanrum under verksamhetsåret. Utsicknen görs enligt ett årshjul som följer exempelvis skolavslutningar och högtider då ungdomar ofta befinner sig i risksituationer eller gör sin alkoholdebut. Tillsynen av e-cigarett avvaktar att socialförvaltningen ska färdigställa de protokoll som ska användas i arbetet. Under perioden har antalet fältassistenttjänster utökats från fyra till sex. Fältassistenterna har uppdaterat och reviderat det drogförebyggande skolprogrammet YOLO som kommer att ges under hösten. Fältassistenterna arbetar i nära samverkan med polis, socialtjänst och skola för att nå unga individer med ökad risk för antisocialt beteende.

Socialtjänst

Under 2017 genomfördes en organisationsförändring på barn- och ungdomsenheten. Ledningen, bestående av enhetschef, biträdande enhetschefer och utvecklingsledare har påbörjat ett grundläggande arbete med mål och resultat kopplat till verksamhetsplanen. Sedan slutet av 2017 har man kunnat börja se förändrade resultat vad gäller rättsäkerhet. Under perioden augusti-december 2017 förbättrades enhetens resultat kring handläggningstider både vad gäller förhandsbedömningar och utredningar. Siffror från den senaste tertialen visar på att den positiva utvecklingstrenden håller i sig. Tiderna för förhandsbedömningar hålls i 70-90 procent av fallen. Under 2018 har utredningstiderna hållits i 82-94 procent av fallen. Enhetens introduktion, utvecklingsarbete och tydliga fokus på mål i ledningen när det gäller rättsäkerhet och handläggningstider har givit resultat i alla led. Barn och unga som varit i kontakt med enheten intervjuas enligt Västernorrlandsmodellen. Signs of Safety tillämpas.

Hittills under 2018 har totalt 112 vuxna missbrukare (26 kvinnor och 86 män) tagit emot insats från någon av förvaltningens egna öppenvårdsverksamheter. Av uppföljning från ASI (bedömnings- och uppföljningsinstrument) framgår att 91% av de vuxna missbrukare som beviljats någon stödinsats är nöjda med den hjälp de fått genom åtgärden och 82% anser att deras problem har minskat p.g.a. den hjälp de fått genom nämnda åtgärd. 91% av de som beviljats insatsen psykosocial behandling är nöjda med den hjälp de fått genom insatsen och 82% anser att deras problem har minskat. Antalet boendedygn per månad i externa placeringar har minskat från 803 i januari till 521 i juli. 31 personer (6 kvinnor och 25 män) har haft insatsen träningslägenhet och 28 (12 kvinnor och 16 män) har haft försökslägenhet, vilket är en ökning med drygt 40% jämfört med samma period 2017. 4 personer (2 män och 2 kvinnor) har beviljats insatsen Bostad Först.

Förvaltningens socialpsykiatriska verksamheter fokuserar på att brukaren ska få ett gott bemötande och att delaktigheten för brukaren utvecklas. Inom sysselsättningsverksamheterna verkar en hälsocoach. Förvaltningen driver ett delaktighetsprojektet som omfattar Tora, Kravatten, Droppen/Bruket, Hägergruppen, Kyrkogatans och Triangelns gruppbostad. Genom ett projekt hos Nationell Samverkan för Psykiatrisk Hälsa i samarbete med socialförvaltningen verkar en professionell kamratstödare, Peer-support på träfflokalen Kravatten som stöd och förebild.

En grundläggande förutsättning för att skapa jämlika livschanser för alla är att personer som vistas i stadsdelområdet har stadigvarande självständiga boenden. Då hemlöshet och tillfälliga boendepaceringar utgör en fortsatt problematik i stadsdelområdet arbetar förvaltningen med särskilt fokus på hemlöshet. Förvaltningen har uppmärksammat hemlöshet och genomfört en riskbedömning. Personer som lever i hemlöshet får individuella boendepaceringar. Funktionen bolots har permanentats. Det vräkningsförebyggande arbetet

genomgår en översyn.

Lokal samhällsintroduktion till nyanlända tillhandahålls sedan sommaren 2018 av två etableringsrådgivare som möter nyanlända på boendeanläggningar och på Midsommargården. Förvaltningen har tillsammans med aktörer i civilsamhället ansökt om medel från Länsstyrelsen i Stockholms län till utökade insatser för nyanlända. En del i samhällsintroduktionen för nyanlända är information om föräldraskap i Sverige och i detta ingår information om barn och ungas rättigheter. Förvaltningen kommer att ta fram former för förstärkt föräldraskapsprogram utifrån de lokala behoven i stadsdelsområdet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
   Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	87,3 %	86 %	89,2 %	85,3 %	86 %	84 %	84 %	Tertial 2 2018
Analys Prognosen är att årsmålet kommer att uppnås. Fortfarande är en större andel pojkar än flickor återaktualiserade inom 12 månader från det att insatserna avslutades. Könsskillnaden bedöms inte vara omotiverad. Ett sätt att förstå varför pojkar återaktualiserades i större utsträckning på gruppnivå skulle kunna vara att de redan från början då de aktualiserades har fler riskfaktorer än flickor och därför mer utsatta och mer svårbehandlade. Utifrån den studie hos myndigheten för Vårdanalys och Karlstads universitet som förvaltningen har deltagit i under 2017 och 2018 går det ej att finna några omotiverade könsskillnader i varken aktualisering, utredning eller insats. Det kan dock utläsas både i förvaltningens underlag och för samtliga kommuner i studien en omotiverad skillnad i hur socialtjänsten bedömer pojkar (0-6 och 13-17) med utländsk bakgrund (minst en utlandsfödd förälder) både vad gäller behov av insats och faktisk beviljad insats. Enligt studien går skillnaden till viss del går att koppla till att föräldrarna ej samtycker till insats.								
   Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri				23,32	25	25 %	25 %	2018
Analys Stadens brukarundersökning som genomfördes under våren 2018 har varit förenad med stora problem vad gäller distribution av enkäterna. Detta är en osäkerhetsfaktor både vad gäller svarsfrekvens och det kommande resultatets relevans.								
   Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	47,6 %	47,5 %	47,8 %	47,9 %	40 %	37 %	37 %	Tertial 2 2018
Analys Andelen insatser för vuxna missbrukare som avslutats enligt plan överstiger nämndens och kommunfullmäktiges mål och ligger strax under stadens genomsnitt på 48,6%. Lika stor procentuell andel kvinnor som män avslutar sina insatser enligt plan under perioden. Vuxenenheten arbetar mycket med den enskildes delaktighet i planering och utförandet av insatser. Detta bedöms ha bidragit till en positiv påverkan på utfallet. Eventuellt skulle man kunna nå ett högre resultat genom att sätta mer realistiska mål tillsammans med klienten samt med ett mer effektivt samarbete med andra vårdgivare.								
   Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes				74 %		80 %	80 %	2018
Analys Stadens brukarundersökning som genomfördes under våren 2018 har varit förenad med stora problem vad gäller distribution av enkäterna. Detta är en osäkerhetsfaktor både vad gäller svarsfrekvens och det kommande resultatets relevans.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol				62 %		60 %	60 %	2018
Analys Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd Indikatorn mäts i Stockholmsenkäten som publiceras under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Bedömningen är att målet kommer att uppnås.								
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika				88 %		91 %	91 %	2018
Analys Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd Indikatorn mäts i Stockholmsenkäten som publiceras under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Målet uppfylldes inte tidigare verksamhetsår, men förhoppningen är att målet uppnås i kommande mätning eftersom arbetet med ANDT-frågor har intensifierats.								
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak				92 %		90 %	90 %	2018
Analys Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd Indikatorn mäts i Stockholmsenkäten som publiceras under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Bedömningen är att målet kommer att uppnås vid nästa mätning.								
Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden				29 %		26 %	26 %	2018
Analys Hittills i år har förvaltningen haft 35 försökslägenheter (18 män och 17 kvinnor). 7 kontrakt (3 män och 4 kvinnor) har hittills i år skrivits över på den enskilde. Arbetet fortsätter för att uppnå målet vid årets slut. Flera planerade övertaganden är planerade under årets sista månader.								
Antal hemlösa				174 st		195 st	tas fram av nämnden	2018
Analys Det har ännu inte genomförts någon hemlöshetsräkning i staden under 2018. Det finns en risk att antalet hemlösa ökar under 2018 och därmed är det osäkert om årsmålet kommer att kunna uppnås. Det är ont om bostäder och få bostäder är tillgängliga för de hemlösa som socialtjänsten möter. I stadsdelen finns flera anläggningar för nyanlända som erbjuder tillfälliga boenden. Det är oklart hur deras behov av bostad ska kunna tillgodoses efter de två åren inom etableringen. Förvaltningen har en bolots verksam inom enheten för ekonomiskt bistånd. Resultatet av insatsen är gott.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Förvaltningen samverkar med arbetsmarknadsförvaltningen i utvecklingen av socialt stöd till nyanlända.			
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Samtliga enheter har rutiner för hur barnperspektivet tas till vara när föräldrar/vårdnadshavare aktualiseras inom socialtjänsten.			
  Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Bolotsfunktion finns med placering på enheten för ekonomiskt bistånd. Barnens behov av kompensatoriska åtgärder uppmärksammas i handläggningen.			
  Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatri genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet fortgår enligt plan. En Peersupport (person med egen erfarenhet av psykisk ohälsa) arbetar som kamratstödare på Kravatten (öppen träfflokal för unga vuxna med psykisk ohälsa) och deltar i brukarrådet. I juni 2018 hålls en brukarkonferens med tema delaktighet. Brukarrådet har fått en delvis ny struktur som sjösätts under hösten 2018.			

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn och unga och deras familjer som är i behov av stöd ges individuellt anpassade insatser som ger ett långsiktigt resultat.
- Missbruket minskar i stadsdelsområdet och fler vuxenutredningar avslutas enligt planering. Personer med missbruk erbjuds i första hand insatser i egen regi. Andelen personer som skrivs in i vuxenhetens öppenvård ökar.
- Personer som har beviljats stödinsatser av socialtjänstens socialpsykiatri är nöjda med den insats som beviljats samt upplever att de kan påverka utformningen av insatsen.
- Hemlösheten minskar i stadsdelsområdet. Antal barnfamiljer som saknar stadigvarande boenden minskar. Personer som är hemlösa ges stöd för att få ett stadigvarande boende. Boendetiderna i tillfälliga boenden är korta och genomströmningen i förvaltningens försöks- och träningslägenheter är god.

- De nyanlända som bor i stadsdelsområdet har en snabb och framgångsrik etablering i samhället.

- Unga i stadsdelsområdet får en bättre psykisk hälsa, minskar sin alkoholkonsumtion och använder narkotika i mindre utsträckning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbeta uppsökande mot de målgrupper som vanligtvis är underrepresenterade på ungdomsmottagningarna.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys För att nå nya målgrupper har ungdomsmottagningen arbetat med konceptet "pop up-ungdomsmottagning". Det betyder att mottagningen besöker platser där de unga som vanligtvis inte besöker mottagningen befinner sig i sitt vardagsliv. Under perioden har pop up-ungdomsmottagningen genomförts på tre gymnasieskolor och en ungdomsgård. Antalet besök till kuratorer har ökat under perioden, men det går ännu inte att mäta om de underrepresenterade gruppernas besök har ökat.			
 Avdelningen för social omsorg ska inventera enheternas arbete med hemlösa, skapa samsyn kring målgrupperna och förtydliga uppdragen till enheterna.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Arbeta med aktiviteten fortgår enligt plan. Förvaltningen har beviljats hemlöshetsmedel för ett projekt riktat till vuxna missbrukare i rehabilitering. Syftet är att inventera deras behov av budget- och skuldrådgivning och ge ökad tillgång till budget- och skuldrådgivning så att deras förutsättningar att erhålla ett självständigt boende förbättras. De myndighetsutövande enheterna utarbetar samverkansrutiner som tydliggör respektive enhets uppdrag och klargör hur "gråzonsärenden" ska hanteras.			
 Barn och ungdomsenheten ska löpande följa upp utredningstider och tider för förhandsbedömningar och vidta åtgärder som syftar till att korta tiderna och effektivisera arbetsprocesserna. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Sedan slutet av 2017 har förvaltningen kunnat börja se förändrade resultat vad gäller rättssäkerhet. Under perioden augusti-december 2017 förbättrades enhetens resultat kring handläggningstider både vad gäller förhandsbedömningar och utredningar. Siffror från den senaste tertialen visar på att den positiva utvecklingstrenden håller i sig. Tiderna för förhandsbedömningar hålls i 70-90 procent av fallen. Under 2018 har utredningstiderna hållits i 82-94 procent av fallen. Enhetens introduktion, utvecklingsarbete och tydliga fokus på mål i ledningen när det gäller rättssäkerhet och handläggningstider har givit resultat i alla led.			
 Personer som beviljas tillfälligt boende av socialtjänsten ska få en individuell boendeplan.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet fortgår enligt plan.			
 Samverkan mellan stadens preventionssamordnare och chefer för att nå ökad samsyn kring stadens preventionsarbete.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Preventionssamordnaren har deltagit i stadens nätverk för preventionssamordnare och avdelningschefen för samhällsplanering har deltagit i stadens nätverk för chefer för preventionssamordnare.			
 Utveckla och implementera metoder och arbetssätt för att arbeta förebyggande riktat till unga upp till tonåren.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med att initiera och samordna processen för att införa en gemensam drogpolicy för stadsdelsområdets samtliga grundskolor i samverkan med polisen har påbörjats och fortsätter. Fritidsverksamheterna erbjuder en drogrimiljö för unga och stötts i att utveckla sina metoder för att nå fler målgrupper. Nämndens två fritidslotsar arbetar uppsökande på skolor och andra miljöer där unga vistas för att nå grupper av barn och unga som vanligtvis inte deltar i den öppna fritidsverksamheten.			
 Vuxenenheten ska fortlöpande följa upp nyttjandegraden av egna öppenvårdsinsatser och vidta åtgärder som syftar till att höja graden av nyttjande. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
153 individer har hittills i år tagit emot insatser i enhetens egen öppenvård. 47 individer har haft insatser via Futura, 85 har haft boendestöd och 25 har haft case manager. Stödboendet Valets låga beläggning 64,7% jämfört med 89% samma period förra året svarar för en stor del av det försämrade resultatet. Generellt syns en trend av allt fler samsjukliga och tungt missbrukande individer i behov av mer intensivt stöd. Alla personer som hittills i år visat intresse för boendet Valet har presenterats för det rehabiliteringspaket av integrerade insatser som ingår i boendet. Av totalt 14 nya inflyttningar i år har enbart 2 personer tagit emot det integrerade behandlingspaketet. Framöver bör beläggningen öka genom att rummen möbleras vilket möjliggör snabbare in- och utflyttningar. Boendet Valet och övriga utförargrupper arbetar fortsatt med att anpassa insatser till målgruppens skiftande förutsättningar för att fånga upp fler.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med utveckling, underhåll och renhållning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde har under flera år haft en hög andel invånare som upplever sin närmiljö som trygg. Resultaten i den senaste trygghetsmätningen visade dock att andelen som upplever otrygghet har ökat något och det ser stadsdelsnämnden allvarligt på. Med tanke på detta har en ytterligare utveckling av nämndens trygghetsskapande arbete identifierats som en viktig prioritering. Det trygghetsskapande arbetet sker bland annat genom Lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ), utifrån handlingsplaner och samverkansöverenskommelser. Nämnden analyserar kontinuerligt inkomna synpunkter från invånare, information från samverkanspartners, den lokala lägesbilden och stadens trygghetsmätningar för att ha en uppdaterad och aktuell bild av den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet och gör insatser därefter. Tillsynen genomförs löpande under året. Föräldravandringsgrupper är aktiva i flera stadsdelar och bidrar till att öka tryggheten kvällstid. Två grupper har startats under året och ytterligare en är under uppstart.

Samverkan

Samverkansgruppen Tryggare Trivsammare Centrum har haft ett möte som fokuserade på stadsdelarna Fruängen och Västertorp. En utvärdering av samverkansformen ledde till en förändring av mötesstrukturen. En gång per år ska ett möte för en bred grupp aktörer sammankallas av stadsdelsnämnden och under verksamhetsåret ska istället mer specifik samverkan ske med tätare mellanrum i form av platssamverkan. Genom att använda sig av platssamverkan kan nämnden fokusera resurserna mot de stadsdelar eller platser där behovet är som störst.

Samverkansgruppen Tryggare Äldre, som fokuserar på trygghetsfrågor ur ett äldreperspektiv, har även den fått en ny struktur och kommer framöver att genomföras inom ramen för pensionärsrådet. Två gånger om året ska rådet sammanträda kring temat trygghet och förvaltningen finns representerad på dessa möten. Syftet med denna förändring är att låta fler aktörer delta och på så sätt skapa en bredare samverkan än tidigare. Ett av två möten har genomförts hittills.

Lokala BRÅ har sammanträtt två gånger under året och samarbetet fungerar mycket bra.

Samverkansöverenskommelsen med polisen har uppdaterats under året och arbetet med att uppdatera lägesbilden fortlöper med kontinuerliga avstämningar var fjortonde dag mellan stadsdelsnämnden och lokalpolisen. Samverkan med polisen fungerar mycket bra vilket underlättar för nämnden att göra snabba och effektiva trygghetsskapande insatser när det behövs. När det funnits behov har samverkan med polisen ytterligare intensifierats.

Arbetet mot våldsbejakande extremism

Arbetet mot våldsbejakande extremism har fortlöpt som planerat. Nämndens preventionssamordnare deltar i stadens nätverk för samordnare och medarbetare deltar i stadens utbildningsprogram. Det finns en arbetsgrupp bestående av representanter från vuxenenheten, teamet mot våld i nära relationer, fältassistenter, fritidsverksamheterna, barn- och ungdomsenheten, ekonomiskt bistånd och utbildningsförvaltningen som arbetar med att ta fram lokala rutiner.

Trygghetsmedel

Med bakgrund av trygghetsmätningens resultat genomfördes två närmiljövandringar i Fruängen respektive Västertorp i mars 2018. De synpunkter och förändringsförslag som framkom under närmiljövandringarna, tillsammans med den lokala lägesbilden som görs inom samverkansöverenskommelsen med polisen, till grund för de ansökningar om trygghetsmedel som nämnden överlämnade i samband med tertialrapport 1. Med hjälp av trygghetsmedlen kan nämnden genomföra flera konkreta förändringar som syftar till att stärka tryggheten i stadsmiljön. I samverkan med trafiknämnden ansökte nämnden om att göra en omgestaltning av en otrygg plats utanför tunnelbanan i Västertorp och att även anlägga en hundrastgård i närheten av denna plats. Insatserna vid tunnelbanan består bland annat av att förbättra belysningen, anlägga en ny parkväg samt att anlägga nya planteringar. Hundrastgården är strategiskt placerad för att skapa en målpunkt på en idag otrygg plats. Både trafik- och stadsdelsnämnden har bidragit med egen finansiering för att möjliggöra ökad slyröjning, ommålning av tunnel och förstärkt belysning för att maximera utväxlingen av investeringarna.

Skötsel, underhåll och renhållning i parkmiljö

Nämnden arbetar regelbundet med städning och renhållning i stadsdelsområdet, främst genom kontroller och uppföljning av att det upphandlade entreprenörsavtalet för parkskötsel följs. Avstämningsmöten med entreprenören, stickprovskontroller och krav på återkoppling med fotografier genomförs löpande under året. Under sommaren har utökade kontroller och uppföljning av utfört arbete genomförts för att öka kvaliteten av parkskötseln. Plaskdammarna öppnade som planerat förutom dammen i Arkenparken som dessvärre fick stängas på grund av stora problem med el- och vattentillförseln. För att minska nedskräpningen i parkerna har nämnden placerat ut återvinningskärl på strategiska platser i stadsdelsområdets mest populära parker och picknickplatser.

Stadsodling

Invånare och föreningar har under vintern erbjudits att teckna brukaravtal för stadsodling. I år var intresset för odling mycket stort och totalt är cirka 150 personer engagerade i årets stadsodlingsprojekt. Hela 112 odlingskit bestående av pallkragar och ekologisk jord har levererats till ett femtontal nystartade odlingsgrupper i stadsdelsområdet.

Parkupprustning och ökad tillgänglighet

Svandamsparken öppnade under sommaren och besöksantalet har varit högt. Upprustningen har varit mycket uppskattad av invånarna. Även den nya badbryggan vid badplatsen Örnerget har varit mycket välbesökt och fått ett stort positivt mottagande. Vid badplatsen Trekanten har en badbrygga med en ramp placerats för att öka tillgängligheten, något som varit uppskattat av badgästerna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor				82 %		85 %	76 %	2018
Analys								
Indikatorn mäts i Medborgarundersökningen som genomförs under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Målet bedöms uppnås helt till skillnad från tidigare års mätning. Insatser för att öka tryggheten genomförs under året, både i form av åtgärder i den fysiska miljön och i samverkan med polis och andra relevanta aktörer.								
  Stockholmarnas nöjdhet med rent och städlat				64 %		74 %	70 %	2018
Analys								
Indikatorn mäts i Medborgarundersökningen som genomförs under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Målet bedöms uppnås helt till skillnad från tidigare års mätning. Uppföljningen av städning i stadsdelsområdets parker och grönområden ska öka under året och entreprenöravtalet följs upp löpande för att säkerställa ett gott resultat.								
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden				62 %		70 %	70 %	2018
Analys								
Indikatorn mäts i Medborgarundersökningen som genomförs under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Målet bedöms uppnås helt till skillnad från tidigare års mätning. Uppföljningen av skötsel i stadsdelsområdets parker och grönområden ska öka under året och entreprenöravtalet följs upp löpande för att säkerställa ett gott resultat.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31	
  Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31	
  Trafiknämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Invånarna är trygga i stadsdelsområdet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den upplevda tryggheten bland stadsdelsområdets invånare ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Erbjudna närmiljövandringar i stadsdelsområdet.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Två närmiljövandringar har genomförts, en i Västertorp och en i Fruängen. I samband med närmiljövandringarna fanns även politiska representanter från stadsdelsnämnden och tjänstemän från stadsdelsförvaltningen på plats i respektive centrum för att informera om trygghetsarbetet och svara på frågor från invånare. Samverkan inför och under vandringen med polisen och trafikkontoret fungerade mycket bra. Representanter från nämnden och förvaltningen fanns även med på Västertorps marknad och Trekantens dag (i Liljeholmen) och kunde på så sätt informera om trygghetsarbetet och ta emot synpunkter om närmiljön.			
 Implementera handlingsplanen mot våldsbejakande extremism.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Handlingsplanen reviderades i samband med tertialrapport 1 2018 och implementering av planen pågår.			
 Utveckla arbetet med vegetationsröjning och belysning som trygghetsskapande insats.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys När nämnden får indikationer från samverkansparter eller invånare om att ett område eller en plats uppfattas som otrött görs en snabb bedömning om vegetationsröjning är en lämplig insats. Nämnden har haft en nära och välfungerande samverkan med trafiknämnden gällande belysning för att möjliggöra snabba och effektiva trygghetsskapande insatser i stadsmiljön. Vegetationsröjning utöver planen för året har bland annat genomförts på platser som pekats ut under de två närmiljövandringar som genomförts under året.			

Nämndmål:

Parker i stadsdelsområdet är trivsamma och uppmuntrar till liv och rörelse

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsområdets parker är rena och säkra genom de insatser som genomförs inom parkdrift och -underhåll.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Effektivisera den löpande uppföljningen av entreprenadavtalet för parkskötsel.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Uppföljning av att avtalet följs har genomförts regelbundet under året, bland annat genom regelbundna avstämningsmöten med entreprenören, stickprovskontroller och större krav på återkoppling med fotografier. Dessutom har utökade kontroller och uppföljning av utfört arbete gjorts under sommaren. Stadsdelsnämnden har tagit fram nya checklistor för uppföljning som ska implementeras i verksamheten. Under sommaren har även en inventering av markutrustning på lekplatser genomförts. Syftet med kartläggningen var att skapa en bättre överblick och på så sätt i öka kvaliteten i uppföljningsarbetet.			
 Möjliggöra stadsodling på lämpliga platser genom brukaravtal med invånare	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Invånare i stadsdelsområdet erbjöds möjligheten att odla i pallkragar på parkmark i början av året och intresset var mycket stort. Både privatpersoner och föreningar har tecknat brukaravtal med nämnden. Totalt levererades 112 odlingskit bestående av pallkragar och ekologisk jord under våren.			
 Placera kärl för återvinning i stadsdelsområdets parker.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Kärl för återvinning av färgat och ofärgat glas, pappersförpackningar och plastförpackningar har placerats ut i Vinterviken, Aspudsparken, Vippan, Lugnet, Sannadalsparken och Trekantsparken.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Uppmuntra föreningslivet att teckna brukaravtal om skötsel av park- och naturmark.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Genom nämndens kommunikationskanaler så som sociala medier och stockholm.se kan invånare få mer information om brukaravtal. Under hösten kommer en riktad insats göras för att uppmuntra intresserade föreningar att teckna brukaravtal om skötsel av park- och naturmark. I och med stadsodlingen startade flertalet odlingsföreningar som har brukaravtal.			
 Utveckla samarbetsformerna med nämndens råd för funktionshinderfrågor och pensionärsråd gällande stadsmiljöfrågor	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Representanter från avdelningen för samhällsplanering har deltagit vid ett av pensionärsrådets och rådet för funktionshinderfrågors sammanträden och diskuterat framtida samarbete gällande stadsmiljö. I samband med detta har nya riktlinjer för nämndens medverkan vid respektive råds möten tagits fram. För att skapa bättre förutsättningar för råden att svara på remisser och/eller föra dialog med nämnden gällande remissvar har ett arbete med att utveckla nya rutiner gällande ärendehantering påbörjats. Syftet med de nya rutinerna är framför allt att råden ska få remissunderlagen tidigare än förut för att ha möjlighet att samverka mer med nämnden.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom delta i detaljplaneprocessen och därmed säkerställt effektiva och snabba remissförfaranden. Arbetet sker även genom ett gott samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden för att i tidigt skede hitta lämpliga platser för nya parker, grupp- eller servicebostäder och förskolor.

Under planperioden har nämnden deltagit i exploateringsnämndens arbete med att undersöka möjligheten till att utveckla delar av Södertäljevägen tillsammans med berörda facknämnder. Nämnden har även deltagit i stadsbyggnadsnämndens arbete med det strategiska samband som identifierats mellan stadsdelarna Mälarhöjden och Bredäng.

Nämnden har en målsättning att inrätta nya grupp- eller servicebostäder i samband med nybyggnadsprojekt som bedöms lämpliga och har en aktiv dialog med exploateringsnämnden för att identifiera projekt där bostäder med särskild service kan uppföras. Under året beräknas inga bostäder med särskild service färdigställas men ett genomförandebeslut för åtta bostäder togs under våren och ytterligare ett genomförandebeslut gällande 12 bostäder planeras under den senare delen av året.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				0		0	tas fram av nämnden	2018
Analys Inga bostäder med särskild service förväntas färdigställas under verksamhetsåret. Nämnden har en kontinuerlig dialog med exploateringskontoret för att framföra behovet av ett tillskott på bostäder med särskild service vilket förväntas ge långsiktiga resultat.								

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden är en aktiv part i all stadsutveckling

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden kan tidigt uppmärksamma behovet av både förskoleplatser och bostäder med särskild service. Det leder till att personer med funktionsnedsättning får en lämplig bostad i stadsdelsområdet och antalet förskoleplatser motsvarar invånarnas behov.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden bevakar kontinuerligt möjligheterna att skapa bostäder med särskild service både i befintliga lokaler samt nyproduktion.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har bevakat möjligheten att tillskapa bostäder med särskild service i samband med nybyggnation av bostäder i stadsdelsområdet genom att föra dialog med exploateringskontoret i samband med markanvisning och genom bra samverkan med fastighetskontoret.			
 Stadsdelsnämnden har en tät dialog med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden för att tillgodose behovet av nya förskolor.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Nämnden har varit en aktiv part i detaljplaneprocessen i flertalet projekt under perioden och för en kontinuerlig dialog med exploateringskontoret för att på så sätt uppmärksamma behovet av tillskott av förskoleplatser. Nämndens egna prognoser ger ett bra underlag för att bedöma behovet av förskoleplatser, både på kort och lång sikt.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet bland annat genom att parklekarna och den öppna fritidsverksamheten erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter.

Öppen fritidsverksamhet

Arbetet med att utveckla fritidsverksamheten för unga mellan 13 och 18 år samt för barn och unga med funktionsvariationer fortsätter. För att besökarna på nämndens mötesplatser för unga ska få möjlighet att vara delaktiga i planeringen och genomförandet av verksamheten hålls gårdsråd där deltagarna får möjlighet att komma med synpunkter.

För att öka andelen flickor som deltar i fritidsverksamheterna erbjuds vissa aktiviteter enbart för flickor på mötesplatserna/fritidsgårdarna och medarbetare med erfarenhet av att driva verksamhet riktad särskilt till flickor och kunskap om genusvetenskap har anställts i verksamheterna.

Samverkan med andra nämnder och civilsamhället pågår och utvecklas löpande. För att säkerställa att underrepresenterade grupper nås av den öppna fritidsverksamheten görs

särskilda satsningar för nyanlända, hbtq-personer och ungdomar med funktionsvariationer. De två fritidslotsarna arbetar i nära samarbete med fritidsgårdarna och grundskolorna för att öka de underrepresenterade målgruppernas tillgång till fritidsverksamheterna.

Sommarlovsaktiviteter för barn och unga

Under sommarlovet erbjöd nämnden ett brett utbud av kostnadsfria aktiviteter för barn och unga i stadsdelsområdet. Aktiviteterna genomfördes av fältassistenter, fritidslotsar, fritidsgårdspersonal och feriearbetande ungdomar.

Dagkolloverksamhet erbjöds under flera veckor och med en rad olika inriktningar: konst-, musik-, skulptur- och kortfilmskollo samt två veckor av roller derby-träning. Konstkollet gjorde i samarbete med konsthallen Färgfabriken och deltagarna fick ställa ut sina verk på konsthallen. Ett skulpturkollo genomfördes med en yrkesverksam konstnär och fritidspersonal. För att få tillgång till rätt verktyg och lokaler genomfördes kollo i samarbete med en grundskola som lånade ut sina slöjdlokaler. Skulpturerna monterades och ställdes ut i gatumiljön i Liljeholmen i samverkan med trafiknämnden.

Fältassistenter gjorde ett "escape room" i en av nämndens tomma lokaler. Aktiviteten var mycket populär bland unga och för att fler skulle kunna ta del av aktiviteten bjöds fältassistenter från hela staden in att ta med sig deltagare från sitt stadsdelsområde.

Fritidsgårdarna arrangerade bussutflykter varje vecka bland annat till bad och äventyrsparker för att ge fler unga möjligheten till ett aktivt sommarlov. Fritidsgårdarna arrangerade även temaveckor med aktiviteter på temat konst, "må bra" och Stockholm. Under temaveckorna fick ungdomar testa på yoga, besöka museum och gå stadsvandringar. Fritidsgårdarna gjorde ett antal pop up-aktiviteter i stadsdelsområdet för att möta ungdomarna på de platserna de rör sig dagligen. Den lokala föreningen L.O.S. (Lika Oavsett Skillnader) Fruängen ansvarade för att erbjuda spontana aktiviteter under tre veckor i Fruängen.

Parklekarna var öppna hela sommaren och erbjöd aktiviteter för barn mellan 6 och 15 år. Aktiviteterna bestod bland annat av experiment verkstad, konstverkstad, odling, vattenlek och mosaikverkstad.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter						80 %	79 %	2018
Analys Indikatorn mäts i Skolenkäten som genomförs under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Bedömningen är att målet kommer att uppnås.								

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Ungdomar upplever att de fritidsaktiviteter som förvaltningen erbjuder motsvarar deras behov och önskemål.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Göra en översyn av stadsdelsområdets befintliga spontanidrottsytor och skapa en långsiktig plan för hur den ökade efterfrågan av dessa ytor kan tillgodoses framöver.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys En inventering av befintliga spontanidrottsytor är påbörjad och under hösten ska en utvecklingsplan tas fram i samverkan med berörda nämnder.			
 Stadsdelsnämnden anordnar aktiviteter för barn och unga på skolloven i samverkan med föreningsliv och andra samarbetsparter.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Nämndens fritidsverksamheter och fältassistenter erbjöd under sommaren ett rikt utbud av aktiviteter erbjudits barn och unga mellan 6-15 år. Det har handlat om dagkollo med tema som konst, musik, kortfilm eller roller derby, bussutflykter till bad, äventyrsparker, djurparker, nöjesfält med mera, utomhusträning, temaveckor samt pop up verksamhet i Gröndal, Fruängen och parklekarna Lugnet och Vippan. Fritidsgårdarna har haft kvällsöppet under hela sommaren men med tidsmässig begränsning till en vardagkväll i veckan per gård. Verksamheten har skett i samarbete med föreningsliv, näringsliv och civilsamhället.			
 Stadsdelsnämnden implementerar och genomför öppen fritidsverksamhet utifrån den nya inriktningen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Under året har den öppna fritidsverksamheten utvecklats med hjälp av en extern processledare. Ett arbete som redovisats i rapporten "Utvecklandet av ung fritid i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning". Personalen har fått nya idéer och verktyg för verksamhetsutveckling, resultatet syntes bland annat under sommarlovet då flera nya aktiviteter testades. Flertalet av sommaraktiviteterna genomfördes i samarbete med olika föreningar. Under året har två fritidslotsar anställts som arbetar uppsökande metoder för att matcha unga med den fritidsverksamhet de önskar.			
 Stadsdelsnämnden uppmuntrar till och möjliggör ungas delaktighet i planerandet av fritidsaktiviteter för unga.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Nämndens fritidsverksamheter planeras och genomförs tillsammans med besökande/deltagande unga. På fritidsgårdarna genomförs gårdsråd där besökarna får möjlighet att framföra synpunkter och önskemål om hur verksamheten ska utvecklas. Exempelvis har önskemål om utökade öppettider på fritidsgårdarna på lördagar framkommit som ett önskemål. Verksamheterna ska under hösten testa att arrangera aktiviteter och verksamhet på lördagar för att undersöka vilken typ av verksamhet som är lämplig. En ung invånare kom med förslag om att låta bygga en skateramp i stadsdelsområdet då intresset är stort men ramp saknas, nämnden planerade och genomförde förslaget tillsammans med förslagsställaren.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att fördela arrangörstöd och verksamhetsbidrag till lokala föreningar som arrangerar kulturevenemang i stadsdelsområdet. Via förskolans verksamhet nås en hög andel barn av kultur. Barnen får möta olika professionella utövare men också själva prova på olika uttrycksformer under sin förskoleperiod. En kulturpeng delas ut till stadsdelsnämndens förskolor som stöd i arbetet för att barnen skall få möta professionella yrkesutövare inom kulturens område.

Samverkan med olika lokala aktörer och kulturproducenter ger en mångfald av

kulturupplevelser för olika åldrar, målgrupper och intressen.

Den öppna fritidsverksamheten och parklekarna i stadsdelsområdet erbjuder möjligheter till eget skapande för barn och ungdomar. På fritidsgårdarna erbjuds ungdomar kulturupplevelser regelbundet och under sommaren arrangerades flertalet aktiviteter och kollo med fokus på kultur och skapande. Bland annat hölls ett kortfilmskollo där barn och unga under en vecka fick göra kortfilmer som sedan visades på den lokala biografen Tellus.

Boenden med särskild service och dagliga verksamheter medverkar till att brukarna får del av stadens utbud av kultur.

Äldreomsorgens kulturvecka i augusti blev en succé. En färgsprakande och uppskattad vecka med musik, dans, matupplevelser och underhållning med clowner, jazzband, magdans, körsång m.m. på mötesplatserna och i äldreomsorgens verksamheter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter				75,6 %		74 %	74 %	2018
Analys								
Indikatorn mäts i Skolenkäten som publiceras under året och resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Bedömningen är att målet kommer att uppnås.								

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till ett rikt kulturliv.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova på olika former av kultur och skapande i enlighet med den plan som förskolan tar fram.

Stadsdelsnämndens gruppbestäder och dagliga verksamheter medverkar till att brukarna kan ta del av stadens kulturutbud utifrån den enskilde brukarens intresse och förutsättningar. Verksamheterna ger utrymme för eget skapande.

De äldre får fritids- och kulturaktiviteter på stadsdelsnämndens öppna mötesplatser och aktivitetscenter. De boende på vård- och omsorgsboende samt dagverksamhetens deltagare får en meningsfull dag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Barn i förskolan som varit med om två professionella kulturmöten under året.	2017-01-01	2018-12-31	
 Den öppna fritidsverksamheten erbjuder ungdomar kulturupplevelser i ordinarie verksamhet och under skolloven.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys På fritidsgårdarna och i fritidsverksamhet utanför fritidsgårdarna får ungdomar såväl ta del av som vara med och skapa olika former av kultur. Under sommarlovet arrangerades dagkolloverksamhet med kulturprofil, bland annat kortfilms- och musikkollo och ett konstkollo där barn och unga fick skapa sina egna projekt tillsammans med yrkesverksamma musiker och konstnärer. Under sommaren arrangerades även Konstveckan där deltagarna fick prova på olika konstformer och besöka museum.			
 Förskolan utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande. Planen bifogas.	2017-01-01	2018-12-31	
 Äldreomsorgens verksamheter ska under året anordna en kulturvecka.	2018-01-01	2018-08-31	
Analys Äldreomsorgens kulturvecka den 27 till 31 augusti blev mycket uppskattad. Det bjöds på färgsprakande program med sång, dans, matupplevelser och underhållning på mötesplatserna och i äldreomsorgens verksamheter.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämndens bedömning är att äldreomsorgens mål och aktiviteter med satsningar på kompetensutveckling, projekt och kvalitetshöjande insatser bidrar till att nå stadens mål om att alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet.

Ökad delaktighet och kvalitet

Äldres hälsa, välbefinnande och delaktighet står i fokus för äldreomsorgens alla verksamheter och insatser. Maten och måltiden, demensvården och den palliativa vården är särskilt prioriterade områden för kvalitets- och kompetensutveckling 2018. Kvalitetshöjande insatser genomförs både i vardagen och genom olika arrangemang.

Kvalitetsarbete pågår i äldreomsorgens verksamheter kring teamarbete, kontaktmannaskap och genomförandeplanen, som utgör grunden för att säkerställa en trygg och personcentrerad vård och omsorg där den äldre är delaktig.

Hemtjänsten och servicehusen utvecklar sina arbetsätt utifrån ”ramtid” som syftar till ökat brukarinflytande i planeringen och utförandet av insatserna. Den kommunala hemtjänstens specialiserade hemtjänstgrupp ”demensgruppen” har certifierats för god demensvård av Silviahemmet. Målsättningen med demensgruppens och demensombudens insatser är att personen ska kunna behålla sin personlighet, integritet, självbestämmande och sina funktioner.

Under maj genomfördes de årliga temaveckorna med information om kost och hälsa samt provsmakning. Kostveckorna avslutades med en uppskattad matfestival på Fruängsgården, där det bjöds på matupplevelser från olika länder och regioner runt om i världen, där allt var tillagat av medarbetarna själva. Andra teman har varit hattema med hattparad och baktema med baktävling som avslutades med stort kafferep i Fruängsgårdens samlingsal. Ett mycket uppskattad och välbesökt aktivitet av såväl äldre "utifrån" som de boende är karaoke på finska

varje torsdag på Trekantens servicehus.

En färgsprakande och uppskattad kulturvecka arrangerades den 27-31 augusti med musik, dans, matupplevelser och underhållning med clown, jazzband, magdans, ringdans, körsång m.m. på mötesplatserna och i äldreomsorgens verksamheter.

För ökade möjligheter till utevistelse har två parcyklar införskaffats inom äldreomsorgen. Kortare cykelturer görs i närmiljön vilket uppskattas av de boende. Dagsutflykter har erbjudits och genomförts under sommaren. Promenader och utevistelse på äldreboendenas innergårdar för svalka och olika aktiviteter har också gjorts.

Höga temperaturer

Sommaren har varit varm med långa perioder av höga temperaturer, vilket varit påfrestande både för de äldre och för äldreomsorgens medarbetare. Förvaltningens bedömning är att verksamheterna har hanterat och klarat av situationen bra. Det är angeläget utvärdera och ta lärdom av denna sommar för att verksamheterna ska vara väl förberedda och rustade inför liknande situationer.

Förvaltningen kan också se att behovet av placeringar på korttidsboende har ökat under sommaren.

Jämställd och likvärdig äldreomsorg i samverkan

Äldreomsorgen ska vara jämställd, tillgänglig och likvärdig. En intervjuguide används som stöd i biståndshandläggarens utredningsarbete där vikten av att ställa könsneutrala och jämställda frågor tas upp, där även frågor som rör nutrition, hbtq och våld i nära relation ingår. Beställarenheten äldre är hbtq-diplomerad. Enhetens utvecklingsarbete kring demensvården fortsätter i samverkan med kognitiva mottagningen på Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge.

Förvaltningens äldreomsorg inbjuder vårdcentralerna, landstingets akutsjukvård och primärvårdsrehabiliteringen samt hemtjänstutförare inom kundvalet till gemensamma träffar "Bättre Samverkan Bättre Liv" för information och samverkan kring aktuella frågor.

I januari 2018 trädde lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård i kraft. Övergången till en ny utskrivningsprocess som var planerad till den 7 juni har flyttats fram till hösten. Detta då den uppdaterade versionen av IT-stödet WebCare är försenad.

Skype (videosamtal via datalänk) används och utvecklas för vårdplanering och samordnad individuell plan (SIP), vilket kan öka den äldres möjligheter till delaktighet.

Projektet "Tryggt mottagande" för en trygg hemgång efter sjukhusvistelse eller korttidsvård fortsätter under 2018 och finansieras av äldreförvaltningen. Älvsjös stadsdelsförvaltning har anslutit sig till Hägersten-Liljeholmens team för "Tryggt mottagande". Teamet har utökats med två undersköterskor och har nu fem undersköterskor. Chefskap och arbetsledning organiseras inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, beställarenheten äldre.

Kompetensutveckling

Äldreomsorgens målsättning är att alla medarbetare ska erbjudas kompetensutveckling och särskilt kring äldreomsorgens prioriterade områden.

Föreläsningar kring demens och bemötande har genomförts under våren.

Sommarvikarierna har fått utbildning kring bemötande, mat och måltider, social samvaro,

hygienrutiner, förflyttningsteknik, syn- och hörsel, läkemedel och dokumentation.

Medarbetare går stadens undersköterskeutbildningar som finns i fem steg. Hygienutbildning är planerad till hösten.

Kompetensutveckling för äldreomsorgens olika ombud sker under hela året genom utbildningsinsatser och gemensamma träffar. Kompetensutveckling för kostombuden har särskilt prioriterats samt utbildning av palliativa ombud. Under hösten inbjuds anhörigombuden till en utbildningsdag.

Fyra medarbetare kommer att gå stadens värdegrundsledarutbildning om 7,5 högskolepoäng.

I oktober anordnas inspirationsdagar för äldreomsorgens legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal samt chefer.

Beställarenheten äldres samtliga medarbetare har utbildats kring de nya riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens myndighetsomsorg samt de nya riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice. Biståndshandläggare har deltagit på föreläsningar kring anhörigbehörighet och framtidsfullmakt, samlarbeteende samt posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) hos äldre. Två handläggare har genomgått en utbildning på Karolinska institutet (KI), kring våld i nära relation, som omfattar 3,5 högskolepoäng. Under hösten kommer biståndshandläggarna att erbjudas heldagar kring juridik och psykisk ohälsa.

Äldreomsorgens processledare och dietist har gått coachutbildning i förbättringsarbete med stöd av kvalitetsregister vid Karolinska institutet, KI, och QRC Stockholms Coachingakademi. Både coacherna och förvaltningen har fått diplom för framgångsrikt deltagande. Stockholms stad genom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning är den första kommun som tilldelats detta diplom.

Biträdande enhetschefer har genomgått ledarskapsutbildning kring organisation, ledarskap och kvalitet, 7,5 högskolepoäng vid Ersta Sköndal.

Under hösten inbjuder äldreförvaltningen till utbildning i arbetsrätt för äldreomsorgens chefer vid vård- och omsorgsboende och hemtjänst.

Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud anordnas i höst av stadsdelsförvaltningen.

ESF-projektet DigIT för ökad digital kompetens inom äldreomsorgen, funktionshinderomsorgen och socialpsykiatrin som pågått sedan 2016 i Stockholmsregionen avslutas med en konferens den 10 oktober.

Tryggt boende

Moderna och anpassade bostäder som tillgodoser de äldres behov, efterfrågan och önskemål är en prioriterad fråga. Arbetet kring boendepanering samt planering av upprustningen av Fruängsgården och Trekantens servicehus fortgår i samverkan med fastighetsägaren Micasa.

Mötesplatser, förebyggande och uppsökande arbete

Äldreomsorgens mötesplatser vänder sig till alla äldre i stadsdelsområdet och erbjuder ett brett utbud av aktiviteter, dagsutflykter, kultur och gemenskap. Mötesplatserna är välbesökta och uppskattade av de äldre.

Den 13 juni bjöd stadsdelsförvaltningen och nämnden in till ett välbesökt dialogcafé i Axelsberg på temat "Må bra på äldre dar". Besökarna fick se exempel på olika förebyggande insatser som äldreomsorgen erbjuder och föreningslivets olika aktiviteter. Stadens

fastighetsägare Micasa informerade om seniorboende. Besökarna inbjöds till dialog, där bland annat förslag om olika aktiviteter på Axelsbergs aktivitetscenter framfördes.

Äldreomsorgen kommer att samverka med föreningarna och seniorboendets Trivselråd. Seniorhälsan kommer inbjuda till aktiviteter, såsom gymnastik, yoga och underhållning eller andra arrangemang med start den 24 september.

Uppsökande verksamhet till sammanboende par där någon av personerna fyller 80 år under året genomförs av äldreomsorgens anhörigkonsulter. Informationsbrev skickas ut och som följs upp med telefonsamtal.

Anhöriga erbjuds att delta i anhöriggrupper, anhörigsamtal, hembesök, råd och stöd av anhörigkonsulent samt inbjuds till föreläsningar med olika teman.

Beställarenheten äldre har medverkat i ett förvaltningsövergripande arbete för samverkan och utveckling av det vråkningsförebyggande arbetet inom stadsdelen.

Uppföljning och brukarundersökningar

Verksamhetsuppföljning har genomförts på servicehus och hemtjänst, vilken visar att verksamheterna håller en god kvalitet.

Förvaltningen har genomfört oanmälda nattbesök på vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi, det vill säga på Axelsbergs vård- och omsorgsboende, Axcårdens vård- och omsorgsboende och Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, samt på Åsengårdens vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad. Avtalsuppföljning av Åsengårdens vård- och omsorgsboende som drivs av en ny entreprenör sedan januari 2018, kommer att ske under hösten.

Journalgranskningar och uppföljning av hälso- och sjukvårdsinsatser görs kontinuerligt av medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och äldreomsorgens processledare med fokus på den palliativa vården och nutritionsprocessen.

Biståndshandläggarna gör individuppföljningar som ska säkerställa att den enskilde får sina beviljade insatser utifrån sina individuella behov.

Kvalitetsuppföljning med egna kvalitetsobservatörer i verksamheten genomförs bland annat kring bemötande, matsituationen och omvårdnaden.

Årliga brukarundersökningar genomförs inom äldreomsorgen, vilka omfattar dagverksamhet, hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende. Brukarundersökningarna analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv för en ökad brukarnöjdhet och kvalitet i äldreomsorgens verksamheter.

Stadens brukarundersökning om dagverksamhet har genomförts. Av resultaten för Solkattens dagverksamhet, som drivs i egen regi, framgår bland annat att 100 procent av brukarna svarat att de känner sig trygga och nöjda med sin dagverksamhet. 86 procent av kvinnorna tycker att de har möjlighet att påverka vilka aktiviteter som ska finnas i dagverksamheten medan 100 procent av männen svarat varken eller. Målsättningen är att dagverksamheten ska erbjuda en meningsfull dag där det finns aktiviteter som passar både kvinnor och män samt utifrån den enskildes individuella behov och önskemål.

Socialstyrelsens brukarundersökning ”Vad tycker de äldre ?” har genomförts under våren. Resultaten redovisas senare i höst.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen				57 %		72 %	72 %	2018
Analys Årsmålet uppfylldes inte 2017. Maten och måltiden tillhör äldreomsorgens prioriterade kvalitetsområden och lyfts fram i alla verksamheter. Utbildningsinsatser genomförs av äldreomsorgens dietist bland annat gemensamma träffar med kostombuden. Matveckor med matfestival genomfördes i maj. För att ta redan på vad brukarna tycker har kostombuden intervjuat ett antal boende/brukare om deras synpunkter kring maten och måltiden. Resultaten kommer att användas i verksamheternas fortsatta utvecklingsarbete. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas i år.								
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra				51 %		56 %	56 %	2018
Analys För ökade möjligheter till utevistelse har två parcyklar införskaffats inom äldreomsorgen och som uppskattats av de boende. Andra former som erbjuds och uppskattas är utevistelse "på gården", promenader och dagsutflykter. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen				78 %		85 %	85 %	2018
Analys Enheternas arbete med att utveckla kontaktmannskapet, teamarbetet och genomförandeplanerna fortgår. Arbetsätt utifrån ramtid är under utveckling och syftar till ökad delaktighet och möjlighet för brukaren inom hemtjänst och servicehus att påverka hur hjälpen utförs. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
  Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen				85 %		84 %	84 %	2018
Analys Omsorgstagarna känner sig trygga med äldreomsorgen. Bedömningen är årsmålet kommer att uppfylls även för 2018.								
  Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen				86 %		85 %	85 %	2018
Analys Omsorgstagarna känner sig nöjda med äldreomsorgen. Bedömningen är årsmålet kommer att uppfyllas även för 2018.								
  Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod				10,8		10	Max 10 personer	2018
Analys Hemtjänsten planerar sin bemanning så att den äldre får hjälp av samma personal, så långt som möjligt. Bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Verksamheternas arbete kring riskbedömningar i Senior Alert och registreringar i Palliativregistret är prioriterat. Äldreomsorgen har indikatorer för uppföljning av riskbedömningar i Senior Alert.			
  Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Äldre får insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva värdigt och självständigt

 Uppfylles helt

Förväntat resultat

Äldre är nöjda med äldreomsorgen och tycka att de är delaktiga och kan påverka planeringen och utformningen av sin äldreomsorg.

- Äldres förmåga att leva värdigt och självständigt stärks.
- Kvinnor och män har likvärdig äldreomsorg.
- Äldre med insatser har inflytande över insatsernas utförande.
- Äldres välbefinnande och nöjdhet ökar med bättre mat och måltidssituation.
- Äldres kunskap om möjligheten att påverka och planera sin boendesituation ska öka.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla medarbetare ska erbjudas föreläsning del 2, om bemötande av personer med demenssjukdom	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Föreläsningar om demens och bemötande har genomförts under våren.			
 Dialogmöten och samverkan med pensionärsorganisationerna och andra föreningar vid start av Axelsbergs aktivitetscenter.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Den 13 juni arrangerades dialogcafé i Axelsberg på temat "Må bra på äldre dar". Information gavs om olika förebyggande insatser för äldre och de aktiviteter som görs av föreningslivet. Dialog fördes bland annat kring aktivitetscentret för äldre i Axelsberg som startar i höst. Ca 100 besökare deltog vid dialogcafé.			
 Äldre ska inbjudas till fokusgrupper för synpunkter och delaktighet kring olika utvecklingsområden inom äldreomsorgen.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Vid dialogcafé den 13 juni diskuterades viktiga frågor, såsom att förebygga fallolyckor, kost och hälsa, aktiviteter och kring information som de äldre önskar.			
 Äldreomsorgen medarbetare ska årligen genomföra webbutbildning om basal hygien.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Hygienutbildning kommer att genomförs under hösten.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Äldreomsorgens bitr. enhetschef erbjuds att delta i ett ledarskapsprogram för kvalitetsutveckling och förbättringsarbete.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Biträdande enhetschefer har gått ledarskapsutbildning.			
 Äldreomsorgens medarbetare ska erbjudas kompetensutveckling av dietist om kost och nutrition samt om måltidens betydelse för de äldres hälsa och välbefinnande.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys I juni inbjöd äldreomsorgens dietist till två kostombudsträffar. Träffar och utbildningsinsatser kommer också att genomföras under hösten.			
 Äldreomsorgens medarbetare ska genomföra webbutbildningarna om demens.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Merparten av äldreomsorgens medarbetare har genomfört webbutbildningen demens ABC och flera även demens ABC+. Utbildningarna fortgår under 2018.			

Nämndmål:

Äldre som bor på särskilda boendeformer får en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre som bor på vård- och omsorgsboende och servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

- De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds individuella riskbedömningar, som registreras i kvalitetsregistret Senior Alert.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds munbedömning, enligt ROAG.				81,77 %		90 %		2018
Analys Boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds en förebyggande riskbedömning, enligt metoden/instrumentet ROAG (Revised Oral Assessment Guide) och som dokumenteras i hälso- och sjukvårdsjournalen samt registreras i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert efter samtycke från den enskilde. Verksamheternas utvecklingsarbete kring munhälsobedömning är fortsatt prioriterat. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.				91,4		90 %		2018
Analys För att förebygga fall erbjuds den boende en fallriskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet DFRI, Downton Fall Risk Index och som dokumenteras i hälso- och sjukvårdsjournalen samt registreras i Senior Alert. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.				90,6		90 %		2018
Analys								
För bedömning av den boendes risk för att utveckla trycksår används metoden/instrumentet Modifierad Nortonskala samt registreras i Senior Alert. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.				90,6		90 %		2018
Analys								
För att förebygga undernäring erbjuds den boende en riskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet MNA, Mini Nutritional Assessment samt registreras i Senior Alert. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla boende ska erbjudas riskbedömning och behov av inkontinenshjälpmedel, enligt bedömningsinstrumentet Nikola.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds bedömning för behov av samt individuellt anpassade inkontinenshjälpmedel.			
Axcgårdens vård- och omsorgsboende har deltagit i ett inspirationsprojekt för att testa smarta inkontinensskydd. De första testerna i Sverige av denna produkt. Resultaten visar bland annat att fler fick sova hela natten utan av väckas av nattpersonalen och antalet urinläckage halverades. Inspirationsprojekt är stadens modell för att i ett tidigt skede testa och först utvärdera nya digitaliserings tjänster i liten skala.			
 Sjuksköterskorna ska genomföra webbutbildning om sårbehandling, palliativ vård och om läkemedel som ökar risken för fall.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Webbutbildningarna bidrar till kompetensutveckling för sjuksköterskorna inom viktiga områden. Genomförs under året.			
 Verksamhetschef ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård i livets slut vid väntat dödsfall.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys			
Utvecklingsarbete kring vård i livets slutskede och upprättande av vårdplan är fortsatt prioriterat. MAS och äldreomsorgens processledare genomför kontinuerligt journalgranskningar av den palliativa vården.			
 Verksamhetschef ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys			
I verksamheterna finns BPSD-administratörer. Utbildningsinsatser och stöd ges av äldreomsorgens processledare. (BPSD, Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens).			

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Naturens stillhet nära storstadens intensitet utmärker Stockholm. Smarta lösningar gör det enkelt för alla stockholmare att leva miljövänligt. Utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer växer staden med människan som utgångspunkt och med respekt för naturens gränser."

Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att alla sex nämndmål och alla sex mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att arbeta kontinuerligt med miljöåtgärder i verksamheterna i syfte att minska energiförbrukningen och den negativa påverkan på miljön.

Nämnden har tidigare genomfört stora åtgärder i syfte att öka energieffektiviteten och på så sätt minska den negativa miljöpåverkan i verksamheterna. Arbetet med att investera de klimatinvesteringsmedel som nämnden tilldelats löper enligt plan. Under perioden har ett omfattande arbete med att byta ut äldre vitvaror på Trekantens servicehus och Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende påbörjats. Planeringen av arbetet för att byta ut äldre belysningsarmaturer i samma verksamheter lokaler har fortgått och arbetet kan sätta igång under hösten. Projektet genomförs i samarbete med Micasa och den nya belysningen består av energieffektiv från-/närvarostyrd LED-belysning. Klimatinvesteringsmedlen har även möjliggjort att parkleken i Aspudsparken har fått ny energieffektiv belysning inomhus och utomhus.

SISAB driver på stadsdelsnämndens initiativ ett projekt för att testa solcellsdriven energi i två av nämndens förskolor. Syftet med projektet är att ge mer underlag och kunskap om hur solceller kan användas för att öka andelen förnyelsebar el.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Köpt energi (GWh)				3,5 GWh		2,05 GWh	1785 GWh	2018
Analys								
Sedan hösten 2016 har flera åtgärder för att minska energiförbrukningen genomförts, särskilt inom förskolan. I ett stadsdelsområde som växer kraftigt ökar antalet förskolor och bostäder för särskild service i hög takt ökar energiförbrukningen, vilket gör det svårt att nå målet. Den totala förbrukningen väntas ändå minska i förhållande till föregående år.								

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter är energieffektiva

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden kommer närmare målet i miljöprogrammet om att minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Inventera och uppdatera befintliga elavtal samt kartlägga den faktiska elförbrukningen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Inventeringen har gjorts i samarbete med serviceförvaltningen.			
 Regelbundet byta ut äldre vitvaror och belysning mot mer energieffektiva alternativ.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Nämnden arbetar kontinuerligt med att göra energieffektiva och miljövänliga investeringar vid upprustningar. Med hjälp av klimatinvesteringsmedel har arbetet kunnat växlas upp och flera stora investeringar förväntas ge effekt på den totala energiförbrukningen. I princip samtliga nämndens förskolor har nu energieffektiva och moderna vitvaror och två av nämndens större verksamheter, Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende och Trekantens servicehus, får också investeringar som förväntas ges goda resultat.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att följa förvaltningens resepolicy vilket innebär att miljöanpassade transportmedel, såsom att resa kollektivt med tåg eller buss, ska användas i första hand. Det finns totalt 18 bilar inom förvaltningen, tre av dessa är elbilar och 13 är miljöbilar. Nämnden bedömer att målet kommer att uppnås.

Förvaltningen har köpt in 20 stycken elcyklar för att minska användandet av bil i tjänst. Ett antal yrkesgrupper med verksamheter spridda över en stor del eller hela stadsdelsområdet har tillfrågats om möjligheten att använda elcykel. I dagsläget använder fältassistenter och vissa förskolechefer elcykel istället för bil för att ta sig runt i stadsdelsområdet. Även personal inom äldreomsorgens hemtjänst har fått tillgång till elcyklar. Förvaltningen bedömer att det finns fler vinster än miljömässiga med elcyklar då det bidrar till en god arbetsmiljö och är en hälsofrämjande aktivitet. Satsningen kommer att utvärderas under andra halvan av 2018.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	79,32 %					85 %	85 %	Halvår 1 2018
Analys Användningen av miljöbränsle ökar, men målet bedöms inte uppnås helt. Informationsinsatser har gjorts under året.								

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter använder i första hand miljöanpassade transporter

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

Analys

Förvaltningen följer stadens resepolicy. Elbilar ersätter bilar som drivs med fossila bränslen i takt med att avtalen löper ut. Förvaltningen avser att köpa in ett 20-tal elcyklar som ska minska bilåkandet. Ökan andelen biobränsle.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Ersätta befintliga bilar då avtalet löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2018-01-01	2018-12-31	
	Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns tillgängligt på tankstationerna.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att relevanta funktioner och medarbetare har god kunskap om ekosystemtjänster och dagvattenhantering i urban miljö. En bred miljömedvetenhet genomsyrar planeringen när förvaltningen arbetar med drift- och skötsel frågor av park- och grönområden. Även när nämnden arbetar tillsammans med stadsbyggnads-, exploaterings- och trafiknämnden för att utveckla och rusta upp parker- och grönområden är miljöperspektivet tydligt.

Nämnden skapar förutsättningar för invånare att bidra till den biologiska mångfalden, bland annat genom att teckna brukaravtal. Under året har ett brukaravtal tecknats för en biodling i Vinterviken och på flera av platserna för stadsodling har även insekts- och fågelholkar satts upp.

Under våren genomfördes Trekantens dag i Liljeholmen. Nämnden samarbetade med Stockholm Vatten och Avfall och informerade om den biologiska mångfalden i Trekantssjön.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	 Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Nämnden har undersökt förutsättningarna för möjligheten att tillgängliggöra naturreservatet Årsta holmar från Liljeholmen. Utredningen fortsätter och redovisas i verksamhetsberättelsen.				

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens parker har en rik biologisk mångfald

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Miljöprogrammets mål om att ekosystemtjänster ska främjas i stadsutveckling för att bidra till en god livsmiljö uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utveckla rutinerna kring bevarandet av gammal och död ved i naturmark för att främja biologisk mångfald.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Nämnden för en löpande dialog med avtalad entreprenör kring bevarandet av gammal och död ved, exempelvis i samband med naturmarksvård. Utförande entreprenad uppmuntras placera död ved på platser som gör att naturmarken inte uppfattas som skräpig. Nämnden undersöker möjligheten att ta fram och placera ut skyltar som informerar allmänheten om varför träd och ved lämnas kvar på allmänna platser i samråd med stadsdelsförvaltningar som testat detta.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom fortsatt arbete med att säkerställa att nämndens alla lokaler har möjlighet till matåtervinning. De nya förskolor som byggs av SISAB har möjlighet till matåtervinning från start.

Många av stadsdelsområdets parker är mycket välbesökta och populära platser för picknick, vilket ökar risken för nedskräpning. För att minska nedskräpningen i naturmark och skapa förutsättningar för invånarna att bidra till ett resurseffektivt kretslopp har nämnden placerat ut kärl för återvinning av papper, plast och glas på strategiska platser. Det pågår ett ständigt arbete med att anpassa antalet tömningar av sopkärl på offentliga platser efter behov.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter minskar mängden avfall

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Det finns kärl för matåtervinning i samtliga av stadsdelsnämndens lokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Sätta in kärl för matåtervinning i de av nämndens lokaler där det inte redan finns.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med att införa matåtervinning i de lokaler som tillåter det utan större ombyggnationer fortsätter. Merparten av nämndens verksamhetslokaler har redan idag möjlighet till matåtervinning och de kvarvarande lokalerna har blivit kontaktade.			

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.5 Stockholms miljö är giffri

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till stadens mål bland annat genom att inom nämndens förskolor genomföra åtgärder enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola, ha en relativt hög andel ekologiska livsmedel i nämndens verksamheter som hanterar livsmedel, samt att arbeta för ökad medvetenhet och kunskap om Byggvarubedömningen.

Nämnden inväntar resultaten från pilotstudien som undersöker kemikaliesmarta materialval i inomhusmiljön på förskolor. Projektet leds av kemikaliecentrum och fortsätter under 2018.

Stadsdelsnämnden beställer i huvudsak större lokalentreprenader av stadens egna bolag, vilket gör att kravet på Byggvarubedömningen uppfylls. I de projekt där stadsdelsnämnden hyr lokaler i bottenvåningen på bostadshus finns i byggskedet ett nära samarbete med ansvarigt byggbolag. I det samarbetet har nämnden varit tydlig med vilka miljökrav som ställs på ytskikt och fast inredning i förskolorna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	39,22 %			100 %		69,7 %	70%	2018
<p>Analys</p> <p>Kemikaliecentrum har tagit fram en vägledning om var farliga ämnen kan förekomma och vilka åtgärder som ska genomföras. Åtgärderna ligger på tre olika nivåer. När åtgärderna på nivå 1 har genomförts har man kommit en bra bit på väg mot en kemikaliesmart förskola.</p> <p>Alla förskolechefer har erbjudits utbildning av Kemikaliecentrum om kemikaliesmart förskola. Förskolorna har utbildat sina medarbetare och sorterat ut olämpligt material. Samtliga förskolor bedöms uppnå nivå 1 och arbetar med och kommit långt med nivå 2 och 3. Det finns emellertid en del faktorer som förskolan inte råder över men som finns med i kriterierna. Det kan vara vad staden centralt har upphandlat för lekmaterial inne och ute eller vilka krav som ställs på entreprenörer. Detta gör att flera förskolor inte bedömer att de kan uppnå nivå 2 och 3 även om de i övrigt gör det.</p>								
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system				100 %		80 %	80%	2018
<p>Analys</p> <p>Stadsdelsnämnden beställer i huvudsak större entreprenader av stadens egna bolag, vilket gör att kravet på byggvarubedömningen bedöms uppnås under året.</p>								
  Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	61,26			52,97		55 %	45%	2018

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter är kemikaliesmarta

● Uppfylls helt

Beskrivning

Vid beställning, upphandling och byggande av förskolor och parker använder stadsdelsnämnden aktuell forskning för att bygga så kemikaliesmarta förskolor som möjligt.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens förskolor har låg andel kemikalier i ytskikt och fast inredning. Stadsdelsnämndens parker anläggs med miljövänliga material.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Aktivt söka information och ny kunskap om miljöpåverkan av de material som används i verksamheterna.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet fortgår löpande under året och särskilt inför upprustningar av förskolegårdar. Fokus ligger på att bevaka inredningsmaterial, markbeläggning, lekmaterial och fallskydd. Omvärldsbevakningen består av självständigt informationssökande. Kunskapsöverföring sker genom kontakter i nätverk med andra nämnder och bolag där nämndens medarbetare deltar.			
▶ Ställa krav på byggbolag att använda miljövänliga alternativ vid nyproduktion av förskolor.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Nämnden ställer alltid krav att byggvarubedömningen eller likvärdigt system används vid nyproduktion av förskolor. Vid större upprustningar av så väl inomhus- som utemiljön verkar nämnden för att miljövänliga material ska användas. Material som exempelvis gummiasfalt undviks helt.			
▶ Uppmana och bevaka att upphandlade byggentreprenörer använder sig av BVB (Byggvarubedömningen).	2018-01-01	2018-12-01	
Analys Nämnden uppmuntrar, uppmanar och följer upp att byggentreprenörer att använda sig av BVB för att göra kemikaliesmarta materialval i byggandet av förskolor och andra verksamheter samt anläggning av parker, lekplatser och förskolegårdar.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden säkerställer att förvaltningens lokaler har en god luftkvalitet bland annat genom att samla in protokoll för obligatorisk ventilationskontroll (OVK-protokoll) från fastighetsägare. OVK-protokollen rapporteras in till miljöförvaltningen årligen och stadsdelsnämnden ser till att eventuella felaktigheter åtgärdas så snart som möjligt.

Nämnden har under perioden undersökt och kontrollerat när filterbyten görs i verksamhetslokalerna.

Nämndmål:

Inomhusmiljön i stadsdelsnämndens verksamheter är sund

● Uppfylls helt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Följa upp och kontrollera att ventilationsfilter byts en gång per år i verksamheternas lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Aktiviteten är genomförd. Filterbyten sker en till två gånger per år enligt avtalen för nämndens verksamhetslokaler. För att kontrollera att detta genomförs, har stickprover genomförts. Stickproverna gjordes på både de verksamhetslokaler som ägs och förvaltas av kommunala bolag och bostadsrättsföreningar.			
▶ Följa upp och utvärdera städrutinerna i nämndens verksamhets lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys En uppföljning och utvärdering av rutinerna har genomförts och nämnden anser att det finns viss flera utvecklingsområden. Det finns dock ingen eller mycket liten möjlighet för nämnden att påverka eller förändra dessa rutiner i dagsläget då de ingår i ramavtal som avtalats centralt i staden.			

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare."

Stadsdelsnämnden har formulerat fyra nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att alla fyra nämndmål och alla fem mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet i regionen inom områdena förskola, socialtjänst, äldreomsorg och administration i syfte att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning. I första hand riktar sig detta mål till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden formulerar därför inga egna nämndmål. Nämnden bedömer att målet för verksamheten kommer att uppnås.

Stadsdelsnämndens förskolor tar emot drygt 100 studenter för verksamhetsförlagd utbildning och praktik från högskolor och universitet.

Samarbete sker med lokal gymnasieskola om praktikplatser på förskola för blivande barnskötare.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	101				101	100	Tas fram av nämnden	Tertial 2 2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att samarbeta med Stockholm Business Region med ambitionen att hitta nya former för dialog och samverkan med lokala näringslivet. Nämnden ingår i Stockholm Business Regions nätverk för stadsdelar för erfarenhetsutbyte och mer information om stadsdelsnämndens uppdrag. Lokala företagargrupper deltar i samverkansforum gällande trygghet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden har god samverkan med det lokala näringslivet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelsnämnden har etablerade kontakter med det lokala näringslivet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra näringslivsdialoger två gånger om året i samverkan med berörda nämnder och bolag.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Ett dialogmöte ska arrangeras under hösten. Näringslivsaktörer har medverkat i samverkansmöten gällande trygghet i stadsdelsområdets centrum och deltar även i fördjupad platssamverkan kring trygghet i Västertorp och Liljeholmen.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att ge individuellt stöd och insatser till de personer som saknar egen försörjning och som ansöker om ekonomiskt bistånd. Stödet syftar till att den enskilde ska bli självförsörjande och är anpassat efter den enskildes försörjningshinder. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsmålet och underliggande nämndmål kommer att uppnås under året.

Andelen bidragstagare i befolkningen har ökat och detta avspeglas också i det ökade ärendeantalet. Ökningen sker både vad gäller kvinnor och män. Det faktiska antalet hushåll har också ökat och ligger i snitt på 490 hushåll under årets första sex månader. Ökningen består av nyanlända i etablering som av olika skäl samtidigt har behov av ekonomiskt bistånd. Ensamkommande ungdomar som studerar på gymnasiet och samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd utgör en allt större grupp. En förändring i avdelnings arbete med hemlösa påverkar också då fler ärenden med tillfälliga boendelösningar handläggs som ekonomiskt bistånd.

Andelen långvariga bidragstagare har ökat något. Det är en större andel män som har ett långvarigt bidragstagande än kvinnor i stadsdelsområdet.

Av de personer som uppbär ekonomiskt bistånd är den största gruppen arbetslösa med eller utan ersättning från a-kassa eller Försäkringskassa. Personer som är arbetssökande hänvisas till stadens jobbtorg för att erbjudas stöd i arbetssökandet samt eventuella insatser för att öka anställningsbarheten.

I syfte att öka anställningsbarheten hos långvariga bidragstagare erbjuder förvaltningen olika typer av arbetsmarknadsåtgärder såsom Stockholmsjobb (kommunal visstidsanställning) och offentligt skyddad anställning (OSA). Anställningar med Stockholmsjobb görs i samarbete med arbetsförmedlingen.

Den näst största gruppen bidragstagare i stadsdelsområdet är personer som är sjukskrivna med eller utan ersättning från Försäkringskassan. Förvaltningens samarbete med konsultläkare fortsätter under 2018 i syfte att öka möjligheterna till självförsörjning för personer med långvariga sjukskrivningar. Förvaltningen medverkar i FINSAM-projektet Multikompetenta team.

Den tredje största gruppen bidragstagare har socialmedicinska skäl för sitt bidragsbehov vilket inte sällan innebär en missbruksproblematik. Enheten för ekonomiskt bistånd samarbetar med förvaltningens vuxenenhet som erbjuder stöd och behandling till personer med missbruk. Målet med rehabiliteringen är att personen ska bli fri sitt missbruk och på sikt kunna stå till arbetsmarknadens förfogande.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,79 %	0,96 %	0,78 %	0,76 %	0,8 %	0,8 %	1,6%	Tertial 2 2018
Analys Andelen bidragstagare i befolkningen har ökat och detta avspeglas också i det ökade ärendantalet. Ökningen sker både vad gäller kvinnor och män. Ökningen förklaras med ett ökat antal nyanlända som av olika skäl är i behov av ekonomiskt bistånd och unga vuxna personer som tidigare varit ensamkommande barn och som nu är i behov av försörjningsstöd för att kunna slutföra sina gymnasiestudier. En förändring inom avdelningen gör också att fler hemlösa med behov av tillfälligt boende handläggs som ekonomiskt bistånd.								
  Andel unga som varken arbetar eller studerar							Fastställd 2018	2018
  Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,55 %	0,59 %	0,51 %	0,53 %	0,55 %	0,55 %	1,1%	Tertial 2 2018
Analys Andelen långvariga bidragstagare har ökat något. Ökningen gäller både kvinnor och män.								
  Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	12 st	9 st	3 st	5 st	22 st	22 st	1 000 st	Tertial 2 2018
Analys 12 personer har under året fått stockholmsjobb. Därutöver har åtta personer remitterats för stockholmsjobb. Troligtvis kommer årsmålet om 22 aspiranter som får stockholmsjobb att uppnås.								
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	21 st	5 st	16 st	20 st	25 st	20 st	500 st	Tertial 2 2018
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	420			335	420	350 st	9 000 st	Tertial 2 2018
Analys Förvaltningen har arbetat aktivt med att få in platser för feriearbetande ungdomar och har kunnat erbjuda andra förvaltningar platser.								
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	37			42	40	35 st	1 000 st	Tertial 2 2018
  Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	366 st	176 st	190 st	335 st	366	320 st	9 000 st	Tertial 2 2018
Analys Förvaltningen har haft 366 ungdomar som tackat ja till och anställts på feriearbete. Ett femtiotal ungdomar erbjöds plats men tackade nej.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen samverkar med Jobbtorget unga i denna fråga.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen samverkar med Jobbtorget i denna fråga			
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen erbjuder sommarjobbplatser till andra stadsdelar inom ramen för detta samarbete.			
  Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har ett gott samarbete med det lokala civilsamhället rörande nyanlända och pågående kontakter med det lokala näringslivet. Utifrån dessa förutsättningar utvecklas ett samarbete med denna inriktning.			
  Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Social omsorg Avdelningens verksamheter verkar för att bereda funktionshindrade arbete och nyttja de goda möjligheter till anställningsstöd som erbjuds. Det finns dock begränsningar i att flertalet arbeten inom avdelningen kräver rörlighet, social kompetens och mycket god lyhördhet inför brukare och klienters behov.			

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet är självförsörjande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som uppstår ekonomiskt bistånd ska minska. Vid mätningen för tertial 2, år 2017, var andelen bidragstagare i förhållande till befolkningen 0,77 procent.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheten för ekonomiskt bistånd ska fortlöpande följa upp antalet arbetslösa bidragstagare som står utan aktiviteter från Arbetsförmedlingen, Jobbtorget eller stadsdelsförvaltningen och vidta åtgärder för att antalet ska minska. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Socialsekreterare följer upp att arbetslösa försörjningsstödstagare har relevanta aktiviteter som syftar till att finna arbete. Arbetslösa som har aktiviteter på Jobbtorg och arbetsförmedlingen kodas som arbetslös i aktivitet.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheten för ekonomiskt bistånd ska ta fram arbetsmaterial och rutiner för socialt förändringsarbete och säkerställa att dessa tillämpas. Resultaten redovisas i T1, T2 och VB.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med långvariga försörjningsstödstagare fortsätter i form av samverkan genom Samordningsförbundet FINSAM. Förvaltningen ingår i ett projekt för multikompetenta team som innebär samverkan mellan försäkringskassan, arbetsförmedlingen, landstinget och jobbtorg. Implementeringen av Stockholmsmodellen för arbete med personer som står långt från arbetsmarknaden har påbörjats. Några handläggare har fått utbildning i modellen och har införlivat modellens arbets sätt.			
 Förvaltningen prioriterar ungdomar som har funktionsnedsättning till feriearbete.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Ungdomar med funktionsnedsättning prioriteras till feriearbete. Många ungdomar beskriver själva sin funktionsnedsättning i ansökan om feriearbete. Handläggaren träffar också biståndshandläggare och socialsekreterare för att identifiera ungdomar med särskilda behov av sommarjobb. Alla ungdomar som erbjuds feriearbete får ett telefonsamtal där de diskuterar lämplig placering.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

 Uppfylls helt

Analys

Arbetet med att medarbetare ska ha adekvat utbildning och möjlighet att kompetensutvecklas i arbetet pågår ständigt. Nämnden bedömer att målet har uppnåtts.

Nämndmål:

Medarbetarna erbjuds möjlighet till kompetensutveckling

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla tillsvidareanställda medarbetare har adekvat utbildning för sin befattning och har möjlighet att kompetensutvecklas.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att kommunfullmäktiges inriktningsmål har uppnåtts. Nämnden har en ekonomi i balans och arbetar kontinuerligt under året för att resurserna ska användas väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare.

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att se till så att nämndens verksamheter har rymts inom fastställd budget.

Prognosen bygger på ett periodiserat utfall till och med augusti 2018, prognos för kostnader

och intäkter för resten av året samt prognos för årets budgetjusteringar och prestationsförändringar.

Prognosen visar ett underskott på -1,6 mnkr före resultatdispositioner och budgetjusteringar. Efter budgetjusteringar visas ingen avvikelse mot budget och efter resultatdispositioner redovisas ett överskott på 0,5 mnkr.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %			100 %		100 %	100 %	Tertial 2 2018
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,9 %			100,5 %		100 %	100 %	Tertial 2 2018
  Nämndens prognossäkerhet T2				0 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2018

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter har en långsiktigt hållbar ekonomi

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Analys

Prognosen på utfallet för helåret före resultatöverföringar visar ett efter resultatöverföringar och begärda budgetjusteringar ingen avvikelse mot budget.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Antalet familjehem i egen regi ska utökas.	2018-01-01	2018-12-31	
 Vård- och placeringskostnader för ensamkommande flyktingbarn anpassas till de statliga ersättningsnivåerna.	2018-01-01	2018-12-31	
 Öka chefernas kunskap om månadsuppföljningar och prognossäkerhet.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Ingenstans är demokratin mer vital än i Stockholm. Stockholmare är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och stora möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla."

Stadsdelsnämnden har formulerat tio nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Nämnden bedömer att alla tio nämndmål kommer att uppfyllas helt samt att sju mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas helt under året och ett delvis.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att arbeta med jämställdhetsintegrering, främst genom den lokala handlingsplanen för jämställdhetsintegrering 2016-2018.

Arbetet med jämställdhetsintegrering fortsätter på alla enheter inom varje respektive verksamhetsområde. Enheterna har arbetat med att alla brukare och invånare, oavsett kön, ska ha tillgång till de resurser som individen har behov av. Enheterna ska även säkerställa att då beviljade insatser skiljer sig mellan pojkar och flickor, kvinnor och män sker på lika villkor. Flera enheter har under året genomgått hbtq-diplomering för att säkerställa att alla brukare för tillgång till en jämlik service och enheterna fortsätter att arbeta med de handlingsplaner som tagits fram.

Nämndens alla chefer var inbjudna att delta i en föreläsning om normkritiska verktyg för jämlikhet och jämställdhet. I samband med föreläsningen fanns möjligheten att även delta i en fördjupande workshop för en mindre grupp. Syftet var att ge ny och uppdaterad kunskap om normkritik och jämställdhet och att inspirera fler att vidareutveckla sitt arbete ytterligare.

För att säkerställa att jämställdhetsanalyser görs i tjänsteutlåtanden används stadens vägledning för arbete med jämställdhetsanalyser i tjänsteutlåtanden. Nämndens finns representerad i stadens jämställdhetsnätverk för att vara uppdaterade och ta lärdom av andra nämnder och bolags arbete med jämställdhetsintegrering.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %				100 %	100 %	100 %	Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden fördelar makt och resurser jämställt

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

En ökad kunskap om fördelning av resurser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla enheter deltar vid jämställdhetsföreläsningar och jämställdhetsnätverk som arrangeras under året.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys I augusti anordnades en obligatorisk föreläsning för nämndens alla chefer och vissa nyckelpersoner med rubriken "Normkritiska verktyg för jämlikhet och jämställdhet" med experten Sandra Dahlén. I samband med föreläsningen fick cheferna möjligheten att delta i en fördjupande workshop tillsammans med föreläsaren för att få vägledning och stöttning i hur de ska komma vidare med sitt arbete med jämställdhetsintegrering i verksamheterna.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls delvis

Analys

Nämnden bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och underliggande nämndmål delvis kommer att uppnås under året.

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom ett aktivt arbete för att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Arbetet med att sänka sjukfrånvaron är i fortsatt fokus med inriktning på rehabiliteringsarbete och strukturerat arbetssätt för att sänka sjukfrånvaron. Medarbetarenkäten har genomförts och resultaten diskuteras på arbetsplatsträffar under våren. Handlingsplaner ska tas fram på enheterna. Inför 2018 års medarbetarenkät har processen förtydligats, i syfte att få en bättre uppföljning.

Stadens personalpolicy implementeras och kommuniceras i ett tidigt skede genom den introduktionsutbildning som genomförs två gånger per år. Den ligger också till grund för det dagliga arbetet med HR-relaterade frågor i verksamheterna. De riktlinjer som ingår i

personalpolicyn diskuteras även kontinuerligt i samband med arbetsplatsträffar och chefsforum.

Under året har chefsforum utvecklats och hålls varje fredag efter nämndens sammanträden. Chefsforum riktar sig till förvaltningens chefer och biträdande chefer. Aktuella frågor tas upp och det förekommer att externa föreläsare bjuds in.

Grundfrågan om förskolans kompetensförsörjning och pedagogernas arbetsmiljö är fortsatt mycket aktuell och något som förvaltningen och förskolan prioriterar högt.

Hemtjänsten deltar i ett forskningsprojekt om fysisk och psykisk belastning inom hemtjänsten, som bedrivs vid Karolinska Institutet, Centrum för Arbets- och miljömedicin.

Handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation

Stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation från 2016 syftar till att anställda inom socialtjänsten och äldreomsorgen ska ges goda förutsättningar att utöva sitt arbete i enlighet med professionellt kunnande, yrkesetik och med lagstiftningens intentioner. De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på verksamheternas tjänster.

Arbetet på enhetsnivå fortgår. Avdelningarna för social omsorg och äldreomsorgen har fem socionompraktikanter under höstterminen 2018. Ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum med representanter från de myndighetsutövande enheterna har startat i maj 2018. Forumet verkar på uppdrag från avdelningarna kring gemensamma utvecklingsfrågor. Förvaltningen ser över nyttjandet av lokalerna i förvaltningshuset i syfte bland annat för att skapa mer utrymme för de enheter som har svårt att tillhandahålla bra arbetsplatser åt alla handläggare. Ett lokalt dialogcafé kommer att genomföras till hösten i samband med en idé- och inspirationsdag.

Sjukfrånvaron

Arbetet med att sänka sjukfrånvaron har intensifierats. En genomlysning av sjukfrånvaron inom avdelningarna, utveckling av samarbetet med företagshälsovården, förbättrad uppföljning av incidentrapporteringssystemet samt ny rutin för aktiv sjukskrivning är exempel på vidtagna åtgärder.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	80	79	80	79		81	81	2018
  Index Bra arbetsgivare	82			78		84	84	2018
  Sjukfrånvaro	8,6 %	6,5 %	8,9 %	8,6 %	8,7 %	7,5 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2018
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,8 %	2,3 %	2,9 %	2,7 %	2,7 %	2,5 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens medarbetare är professionella, engagerade och har en god arbetsmiljö med en väl fungerande samverkan med de fackliga organisationerna.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Delaktighet och ett bra arbetsklimat finns på nämndens arbetsplatser. Engagerade chefer och medarbetare bidrar till bra verksamhet och en god arbetsmiljö. Dialog om arbetsmiljö och verksamhet förs på arbetsplatsträffar och i samverkansgrupper. Kvinnors långtidssjukfrånvaro närmar sig männens lägre värde. Medarbetarnas arbetsvillkor förbättras och engagemang och trivsel ökar, vilket ger bättre resultat i medarbetarenkäten. Indikatorerna under 4.2 används för uppföljning av det förväntade resultatet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Procentuell andel medarbetare som har en ofrivillig deltidsanställning	0,6			0,6		0,5		Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla enheter ska utifrån medarbetarenkätens resultat göra en handlingsplan, som åtgärdas och följs upp under året.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Flertalet enheter har upprättat handlingsplaner.			
 Allmän visstidsanställning ska fasa ut.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med detta pågår kontinuerligt för att på sikt uppnå målet.			
 Andelen timavlönade medarbetare ska minska.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med detta pågår kontinuerligt för att på sikt uppnå målet.			
 Chefsutbildningar i arbetsmiljö, arbetsrätt inklusive samverkan ska genomföras.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Utbildning i arbetsmiljö för chefer och skyddsombud är inplanerad.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheterna ska i VB 2018 redovisa arbetet utifrån förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsplan.	2018-01-01	2018-12-31	
 Inom ramen för handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation ska lämpliga former för ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum tas fram och implementeras.	2018-01-01	2018-12-31	
 Nyrekrytering av deltidsanställda ska endast ske efter noggrant övervägande.	2014-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet med detta pågår kontinuerligt och enligt inriktningen.			
 Resultaten från den återkommande enkäten om socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation ska sammanställas och analyseras på enhets- och förvaltningsnivå och vid behov ligga till grund för riktade insatser.	2018-01-01	2018-12-31	
 Utbildning i kompetensbaserad rekrytering ska genomföras.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Utbildningen genomförs för chefer och fackliga ombud under oktober. Detta sker i samverkan med Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltningar.			
 Verktyg och rutiner för arbetsmiljöarbete ska förbättras och göras kända.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Pågående projekt, som beräknas pågå hela hösten och fram till årsskiftet.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att aktivt arbeta för att leva upp till mänskliga rättigheter och genom att motverka diskriminering. Nämndens verksamheter följer upp och analyserar förekomsten av diskriminering genom brukar- och medarbetarenkät. I verksamheterna bedrivs ett aktivt bemötandearbete där värdegrund och allas likas värde diskuteras, bland annat på arbetsplatsträffar. Stadsdelsnämndens förskolor arbetar kontinuerligt med likabehandlingsplaner med syfte att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar. Beställarenheten äldre arbetar kontinuerligt med att medvetandegöra medarbetarnas syn- och tankesätt för hbtq-frågor och har tagit fram en ny könsneutral intervjuguide.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	94 %			94 %		98 %	Öka	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
I stadens brukarundersökning för dagverksamhet finns fråga om diskriminering, som lyder "Upplever du att du under de senaste tolv månaderna har diskriminerats i kontakt med verksamheten". Resultaten från 2018 års brukarundersökning visar att 94 procent har svarat nej , 6 procent har svarat att de ej vill svara. 100 procent av brukarna tycker att de får ett bra bemötande av personalen och 97 procent av brukarna har svarat att de har förtroende för personalen. Dagverksamheten lyssnar på och tar reda på deltagarnas önskemål, så att det finns aktiviteter som passar både män och kvinnor samt utifrån individuella behov och önskemål.								
		Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering		84 %		98 %	Öka	2018
Analys								
Resultat för brukarundersökningarna redovisas i verksamhetsberättelsen.								
		Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering		92 %		98 %	Öka	2018
Analys								
Resultat för brukarundersökningarna redovisas i verksamhetsberättelsen.								
		Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	100 %	98 %	100	98 %	Öka	2018
Analys								
Indikatormäts ifrån enkätfrågor om vårdnadshavares upplevelse av diskriminering i stadsdelsnämndens brukarundersökningar för förskolan och för familjedaghem. 100% av de svarande vårdnadshavarna säger att de inte är diskriminerade och 99% av dem uppfattar att barnet inte diskrimineras.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse		
		Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31	
Analys					
Etableringsrådgivarna möter nyanlända på boenden och hos aktörer i civilsamhället. Föräldragrupper riktade till nyanlända planeras där barn och ungas rättigheter kommer att vara ett av flera teman.					

Nämndmål:

Flickor och pojkar i förskolan utvecklar förståelse för vårt samhälles grundläggande demokratiska värden

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolorna kartlägger barngruppernas för att främja barns lika rättigheter, intressen, relationer och utvecklingsmöjligheter	2018-01-01	2018-12-31	
 Redovisa när barnsäkerhetsrund är utförd.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter utgår från mänskliga rättigheter, är fria från diskriminering och alla som kommer i kontakt med nämndens verksamheter bemöts likvärdigt

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med kunskap och respekt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar med att uppfylla kommunfullmäktiges mål genom att barnperspektivet uppmärksammas i alla de ärenden där barn direkt eller indirekt berörs. Enheterna inom avdelningen för social omsorg har ett barnperspektiv i all myndighetsutövning som direkt eller indirekt berör barn. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet och underliggande nämndmål kommer att uppnås under året.

Enheten för ekonomiskt bistånd deltar i stadens arbete med att förstärka barnperspektivet inom verksamheterna. Arbete med att implementera socialförvaltningens stödmaterial kring barnkonsekvensanalyser pågår. Barnkonsekvensanalyser kommer att användas i beslut och bedömningar som starkt påverkar barnen, exempelvis beslut kring boende. Bidragshushåll med barn har i år beviljats extra bistånd för att möjliggöra sommaraktiviteter i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Som tidigare år har föräldrar med barn erbjudits möjlighet till fyra veckors ledighet från arbetssökande aktiviteter under sommaren med hänsyn till barnets bästa.

Barn- och ungdomsenheten har fortsatt sitt arbete med Västernorrlandsmodellen. Modellen innebär att barn som varit aktuella på enheten intervjuas i syfte att ta tillvara på barnets erfarenheter och syn på sin tidigare kontakt med enheten. Barn- och ungdomsenheten har arbetat med resultatet av intervjuerna och erfarenheterna ligger till grund för enhetens vidare utvecklingsarbete vad gäller att förstärka barnperspektivet. Vidare har barn- och ungdomsenheten satsat på att utveckla och förbättra samtalsmetodiken med barn och ungdomar genom att erbjuda socialsekreterare utbildning i barnsamtal samt ungdomssamtal.

Socialsekreterargruppen på vuxenenheten har ett pågående arbete med att stärka barnperspektivet och att synliggöra barnen i vuxenutredningarna. Vuxenenheten har använt

metoddagar för att diskutera barnperspektivet som motivator för positiva förändringar för den vuxnes situation med beroendeproblematik samt ta fram rutiner för hur eventuell oro kring barn ska hanteras på enheten. Andelen utredningar där barnets perspektiv synliggörs ökar i vuxenutredningar. Enheten utreder även föräldrars eventuella beroendeproblematik på uppdrag av barn- och ungdomsenheten.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter beaktar barnperspektivet och uppfyller de krav som anges i FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens verksamheter tar tillvara barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barnens synpunkter och behov är synliga i alla beslutsunderlag som berör barn.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Socialtjänstens myndighetsutövande enheter uppmärksammar barnperspektivet i alla ärenden som direkt eller indirekt berör barn. För att säkerställa att så sker i alla ärenden får enheterna i uppdrag att i sina tertiärrapporter och verksamhetsberättelser redogöra för hur arbetet enligt barnkonventionens intentioner fortgår, vilka rutiner som finns och hur man följer upp att dessa efterlevs.	2017-04-21	2018-12-31	
Analys Berörda enheter har redovisat sitt arbete på enhetsnivå i tertiärrapport 2.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar med att uppfylla stadens mål genom att samtliga verksamheter arbetar för att uppmärksamma våld i nära relation. Förvaltningen bedömer att det finns risk att målet för verksamhetsområdet samt underliggande nämndmål endast delvis kommer att uppfyllas under året.

Arbete pågår med att erbjuda medarbetare i förskolan och socialtjänstens verksamheter utbildning i att upptäcka våldsutsatthet och hedersrelaterat våld och förtryck hos barn så väl som vuxna.

Alla som vänder sig till förvaltningen efter att ha utsatts för våld av en partner i en nära relation får träffa en socialsekreterare i teamet mot våld i nära relation för utredning av våldet och bedömning av insats utifrån våldet. Vid behov beviljas insats i form av skyddat boende och/eller insats i form av kontakt med stödperson i teamet. Barnperspektivet beaktas genom ett nära samarbete med barn- och ungdomsenheten. Under våren 2018 har förvaltningen samverkat med Skärholmens och Älvsjö stadsdelsförvaltningar om att skapa ett gemensamt relationsvåldscentrum och ett gemensamt relationsvåldsteam. Den första september startar

dessa båda verksamheter i Skärholmens regi.

Under första och andra tertialen 2018 har 94 personer (89 kvinnor och fem män) haft kontakt med förvaltningen rörande behov av stöd eller andra insatser i samband med våld i nära relationer. Av dessa har 23 personer (22 kvinnor och en man) varit placerade i skyddat eller annat boende. Av dessa hade 16 personer ett eller flera barn med sig i placeringen. Sammanlagt har 26 barn varit medplacerade under perioden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta						50 %	Tas fram av nämnden	2018
Analys Oklart om årsmålet kan uppnås då det är oklart om verksamheterna kan avsätta utbildningstid i den omfattning som krävs. Indikatorn har kopplats till en konkret utbildning på högskolenivå. Endast två underliggande enheter och ett förskoleområde rapporterar om deltagande i den angivna utbildningen.								
  Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inklusive särskilt utsatta grupper						50 %	Tas fram av nämnden	2018
Analys Oklart om årsmålet kommer att uppnås då endast 6 av alla underliggande enheter har rapporterat att medarbetare deltar i utbildningen.								
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten				124 st		100 st	tas fram av nämnden	2018
Analys 94 personer har haft kontakt med förvaltningen under årets första två tertialer.								

Nämndmål:

Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Våldsutsatta personer som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter får stöd och skydd utifrån sina behov. Den våldsutsatta möter medarbetare i nämndens verksamheter som har kompetens att uppmärksamma situationen och ge rätt vägledning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Inrätta ett Relationsvåldscentrum för region sydväst tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Älvsjö och Skärholmen, med Skärholmen som värdstadsdel. Under året ses även möjligheterna att sammanföra respektive stadsdelsförvaltnings Relationsvåldsteam över.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Gemensamt relationsvåldsteam och gemensamt relationsvåldscentrum startar i september 2018.			
 Relationsvåldsteamet inom Enheten för ekonomiskt bistånd ska erbjuda socialtjänstens enheter utbildning och information om hur våld upptäcks och våldsutsatta uppmärksammas.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Relationsvåldsteamet har framarbetat en presentation som har erbjudits till stadsdelens enheter.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att erbjuda individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Utförarenheterna inom funktionsnedsättningsområdet bedriver ett aktivt utvecklingsarbete kring att öka brukarnas delaktighet och självständighet. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet samt underliggande nämndmål kommer att uppfyllas under året.

Antalet personer som ansöker om insatser med anledning av funktionsnedsättning har ökat och senaste mätillfället visar sammantaget på ökade prestationer. Målgruppens behov och övriga sociala situation har förändrats över tid. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är vanliga men även missbruksproblematik och andra sociala problem förekommer mer frekvent. Det råder fortsatt osäkerhet om rättspraxis rörande assistansersättning vilket skapar oro och osäkerhet.

Förvaltningen arbetar för flera organisatoriska förändringar bland utförarenheterna. Samtliga är förändringar som syftar till att möjliggöra utveckling så att verksamheterna kan möta de krav som ställs nu och i framtiden och fortsätta att vara attraktiva för både brukare och medarbetare.

Utförarverksamheterna inom funktionsnedsättningsområdet medverkar i EU-projektet DigIT som avslutas sommaren 2018. Projektet syftar till att skapa bättre förutsättningar för delaktighet och medbestämmande med hjälp av digital teknik. Verksamheterna har utsett DigIT-ombud som fungerar som förmedlare i personalgrupperna och stödjer användandet av olika digitala kommunikationshjälpmedel.

Gruppbestäderna har fått lokala utvecklingsmedel till att under 2018 utveckla ett material om makt och tillgänglighet och vilka rättigheter som brukare har.

De dagliga verksamheterna Steget Framåt och Glasade gången har en tydlig inriktning mot att de brukare som kan och vill ska närma sig den öppna arbetsmarknaden. Glasade gången har ett samarbete kring praktikplatser och subventionerade anställningar med Jobbtorg Stockholm inom ramen för Iwork.

Utförarenheterna fortsätter under 2018 att erbjuda sina medarbetare olika typer av utbildningar inom ramen för kompetensutvecklingsstrategin.

Kommunikatörerna arbetar kontinuerligt med de prioriterade kommunikationskanalerna och informationen på stadens webbplats samt uppdatering av förvaltningens närvaro i sociala medier.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				89 %		88 %	88 %	2018
Analys								
Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				96 %		95 %	90 %	2018
Analys								
Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				88 %		88 %	88 %	2018
Analys								
Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				93 %		93 %	89 %	2018
Analys								
Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				89 %		88 %	tas fram av nämnden	2018
Analys								
Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				76 %		77 %	77 %	2018
Analys								
Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				76 %		75 %	tas fram av nämnden	2018
Analys Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				95 %		91 %	91 %	2018
Analys Indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen.								

Nämndmål:

Den interna och externa kommunikationen kännetecknas av att den är aktiv, tillgänglig och trovärdig.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare som vet var information finns för att komma i kontakt med stadens verksamheter ska öka. Andelen medarbetare som har tillgång till den information de behöver för arbetet ska öka.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Information på jämför service, webb och intranät ska uppdateras kontinuerligt samt ses över en till två gånger per år.	2017-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning lever ett självständigt liv och deltar på lika villkor i samhället

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kvinnor och män med funktionsnedsättning som beviljas stödinsatser av socialtjänsten ska vara nöjda med den insats som beviljats samt uppleva att de kan påverka utformningen av insatsen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Bedriva verksamhet på eftermiddags/kvällstid för ungdomar 13-17 år med funktionsnedsättning.	2015-01-01	2018-12-31	
Analys Verksamheten pågår.			
 De skillnader i nöjdhet som finns mellan kvinnor och män i resultaten från stadens brukarundersökningar inom funktionsnedsättning analyseras och insatser vidtas för att höja nöjdheten och utjämna könsskillnaderna.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Arbetet är påbörjat på enheterna inom verksamhetsområdet.			
 Förvaltningen gör, tillsammans med Skärholmens och Älvsjö stadsdelsförvaltningar en översyn för att undersöka förutsättningarna för en samlad organisation vad gäller assistansverksamhet. Om översynen stöder en gemensam organisation så är avsikten att den ska genomföras under 2018.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har kontakt med de andra förvaltningarna angående ett samarbete men detta har ännu ej lett till något konkret resultat.			
 Förvaltningen ska initiera en brukarstyrd tillgänglighetsinventering inom ramen för feriearbete för ungdomar i syfte att ta reda på hur väl socialtjänsten är tillgänglig för olika typer av funktionsnedsättningar.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Genomfördes av en grupp feriearbetande ungdomar under sommaren 2018.			
 Se över möjligheten till taktila skyltar inom stadsdelsområdet.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Nämnden undersöker möjligheten att uppföra taktila skyltar i kommande parkupprustningar.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms uppnås genom ett långsiktigt arbete för att öka invånarnas inflytande och stärka samverkan med lokalsamhället..

Förutom de insatser som nämns under nämndmålen nedan, kan särskilt nämnas att ett flertal tillfällen till möten och dialog mellan invånare och stadsdelsnämndens politiker har genomförts i samband med evenemang under året. Detta för att skapa naturliga kontaktytor och sänka trösklarna för dialog.

Den 20 maj arrangerade förvaltningen evenemanget Trekantens dag. Dagen genomfördes i samverkan med det lokala föreningslivet och andra berörda aktörer i närområdet och inom staden, i syfte att stärka kontakten med det civilsamhället och öka invånarnas möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda. Ett framträdande tema under dagen var sjön Trekanten och miljön i och runt sjön. Dagen blev välbesökt och utvärderingen efteråt visade att de medverkande föreningarna gärna ser detta som ett årligt återkommande arrangemang.

Närmiljövandringarna i Västertorp och Fruängen i mars genomfördes med ett inledande tillfälle till dialog med allmänheten på temat lokala trygghetsfrågor. Stadsdelsförvaltningen och stadsdelsnämnden medverkade också vid Västertorps marknad den 2 juni för att informera och ta upp synpunkter, i samverkan med Västertorp företagarförening.

Den 14 juni genomfördes ett uppskattat dialogcafé i samverkan med föreningar och andra som arbetar med målgruppen äldre i Axelsberg, tema förebyggande insatser för äldre. Även här deltog representanter för stadsdelsnämnden för att ta emot synpunkter och förslag.

På parkernas dag den 25 augusti arrangerade stadsdelsförvaltningen ett evenemang för att fira att den populära lekplatsen Fruktparken i Liljeholmen fyller 20 år. På programmet stod bland annat karneval, samba och skapande. Även här deltog representanter för stadsdelsnämnden för att ha dialog med boende och dessutom inviga en ny jubileumsskulptur tillsammans med barnen.

Under våren genomfördes också flera möten med lokala föreningar på temat samverkan kring det initiala sociala stödet till nyanlända, som har resulterat i fortsatt samverkan på området.

När det gäller ungas delaktighet följer stadsdelsförvaltningen de riktlinjer som beskrivs i Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad, som slår fast att barn och ungas rättigheter och inflytande ska genomsyra alla stadens verksamheter. Inom den öppna fritidsverksamheten har nämnden utökat ungdomarnas delaktighet överlag, bland annat genom att starta gårdsråd

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor				37 %		40 %	42	2018
Analys								
Indikatorn mäts genom stadens demokratiundersökning som presenteras i november. Resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Målet bedöms uppnås.								
  Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö				19 %		20 %	25	2018
Analys								
Indikatorn mäts genom stadens demokratiundersökning som presenteras i november. Resultaten för år 2018 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen. Målet bedöms uppnås.								

Nämndmål:

Invånare är delaktiga och har möjlighet att påverka

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andel invånare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor ökar och andel brukare som upplever delaktighet i nämndens verksamheter ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stärk kontakter med det lokala civilsamhället.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Civilsamhället bjuds in att medverka och samverka kring arrangemang som bland annat Trekantens dag, dialog om äldre frågor och Parkernas dag, men även kring uppdrag som introduktion av nyanlända.			
 Öka invånarens möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda.	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Under året har arbetet för att sprida information om stadsdelsnämnden i förvaltningens egna kanaler och lokala medier fortsatt. Information om stadsdelsnämndens öppna möten sprids som evenemang på Facebook och via evenemangskalendariet i den lokala nyhetssajten Bättre Stadsdel. Stadsdelsförvaltningens månadsannonser med information till allmänheten anslås med hjälp av dagliga verksamheten Nätverket som affisch på samtliga offentliga anslagstavlor i området. Dessutom sprids de i samverkan med föreningar, bibliotek, medborgarhus och andra nätverkspartners. Tillfällen till medborgarmöten har planerats in i anslutning till externa evenemang och aktiviteter.			
 Öka ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i nämndens verksamhetsområde	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Aktiviteten fortgår enligt plan.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

En stor del av stadsdelsnämndens inköp har gått genom centralt och gemensamt upphandlade ramavtal där krav ställts för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad. Stadens program för upphandling och inköp följs. Vid upphandlingar har relevanta krav ställts på bemanning, kompetens samt arbetsvillkor för de anställda. Införandet av e-handel har uppmärksammat vikten av avtalstrohet och har under året ytterligare ökat den.

I samband med att avtal löper ut har nämnden i god tid haft möjlighet att ta ställning till om verksamheten ska upphandlas på nytt eller om verksamheten ska återtas i egen regi.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elektroniska inköp	52 %			41 %	55 %	65 %	Tas fram av nämnden	Tertial 2 2018
Analys Två utbildningar har genomförts på förvaltningen med utbildare från serviceförvaltningen. Nyanställda uppmanas dessutom att delta i de utbildningar som anordnas centralt av serviceförvaltningen. Vid de regelbundna uppföljningsmötena mellan controllers och enhetschefer går man igenom e-handelsrapporterna. Vi ser en ökad trend jämfört med förra årets bokslut.								
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %			100 %		85 %	85 %	2018

Nämndmål:

Vid offentliga upphandlingar ställer stadsdelsnämnden krav som bidrar till social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Tydliga krav i förfrågningsunderlag och avtal. Systematiska avtalsuppföljningar. Ökad andel elektroniska inköp.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Arbeta aktivt för att öka andelen elektroniska inköp	2018-01-01	2018-12-31	
▶ Genomföra systematiska avtalsuppföljningar	2018-01-01	2018-12-31	

Uppföljning av ekonomi

Uppföljning av driftbudget

Netto (Mnkr)	Utfall per aug	Budget	Prognos	Avvikelse budget prognos	Prestationsförändr	Avvikelse budget efter prestförändr
Nämnd- o. förvaltningsadministration	29,2	50,8	50,8	0,0	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	105,8	158,4	160,9	-2,5	0,0	-2,5
<i>varav barn och ungdom</i>	<i>47,3</i>	<i>81,5</i>	<i>80,5</i>	<i>1,0</i>	<i>0,0</i>	<i>1,0</i>
<i>varav vuxenomsorg</i>	<i>25,1</i>	<i>25,9</i>	<i>31,0</i>	<i>-5,1</i>	<i>0,0</i>	<i>-5,1</i>
<i>varav socialpsykiatri</i>	<i>33,3</i>	<i>51,0</i>	<i>49,4</i>	<i>1,6</i>	<i>0,0</i>	<i>1,6</i>
Stadsmiljöverksamhet	10,9	14,1	14,0	0,1	0,0	0,1
Avskrivningar	6,4	9,5	9,5	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,6	0,5	1,1	-0,6	0,0	-0,6
Förskoleverksamhet	442,8	675,9	668,3	7,6	-4,9	2,7
Äldreomsorg	387,1	591,4	594,2	-2,8	0,0	-2,8
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	225,5	326,8	333,6	-6,8	6,5	-0,3
Verksamhet för barn, kultur och fritid	15,4	30,9	27,9	3,0	0,0	3,0
Arbetsmarknadsåtgärder	8,9	11,7	11,6	0,1	0,0	0,1
Ekonomiskt bistånd	42,4	65,5	66,8	-1,3	0,0	-1,3
<i>varav handläggning</i>	<i>12,6</i>	<i>15,6</i>	<i>18,8</i>	<i>-3,2</i>	<i>0,0</i>	<i>-3,2</i>
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa SDN	1 275,0	1 935,5	1 938,7	-3,2	1,6	-1,6
Beräknade budgetjusteringar						1,6
Förändring av fond (- ökning, + minskning)						0,5
Summa SDN efter beräknade budgetjusteringar och resultatdispositioner						0,5

Prognosen visar ett underskott på -1,6 mnkr före resultatdispositioner och budgetjusteringar. Efter budgetjusteringar visas ingen avvikelse mot budget och efter resultatdispositioner redovisas ett överskott på 0,5 mnkr. Underskott finns främst inom äldreomsorg och individ- och familjeomsorg.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Prognosen för nämnd- och förvaltningsadministration visar ingen avvikelse mot budget, vilket är oförändrat jämfört med föregående prognos.

Individ- och familjeomsorg

Prognosen för individ- och familjeomsorgen visar ett underskott med 2,5 mnkr jämfört med budget. Underskottet återfinns inom vuxenomsorgen.

Barn- och ungdom visar ett överskott på 1,0 mnkr, vilket är en försämring med 0,6 mnkr jämfört med föregående prognos. Överskottet förklaras huvudsakligen av bidrag från Migrationsverket för ensamkommande flyktingbarn avseende tidigare år. Intäkter från statsbidrag för flyktingar har förts till verksamhetsområdet. Användandet av konsulter fortsätter men kommer framöver att minska. Insatsdelen inom barn- och ungdomsenheten visar ett överskott med 0,1 mnkr. Överskottet beror på minskade personalkostnader.

Vuxenomsorgen visar ett underskott på 5,1 mnkr, vilket är en förbättring med 0,1 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskottet beror på höga kostnader för boende samt att ramavtalet för köp av vårdplatser innebär en kostnadsökning med 20-30 procent jämfört med tidigare ramavtal.

Socialpsykiatrien visar ett överskott på 1,6 mnkr jämfört med budget. Det är beställarenheten inom socialpsykiatrien som visar på ett överskott då kostnaderna för köpta platser har varit lägre än budgeterat.

Stadsmiljöverksamhet

Prognosen för stadsmiljöverksamheten visar ett överskott med 0,1 mnkr jämfört med budget. Det är en förbättring med 1,6 mnkr jämfört med föregående prognos men som rätteligen avser den ansökan om medel för trygghetsskapande åtgärder som gjordes i tertialrapport 1.

Kapitalkostnader

Prognosen för 2018 visar på ett underskott för internräntor om 0,6 mnkr för klimatinvesteringar. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering med 0,6 mnkr för ökade kostnader för internräntor.

Förskoleverksamhet

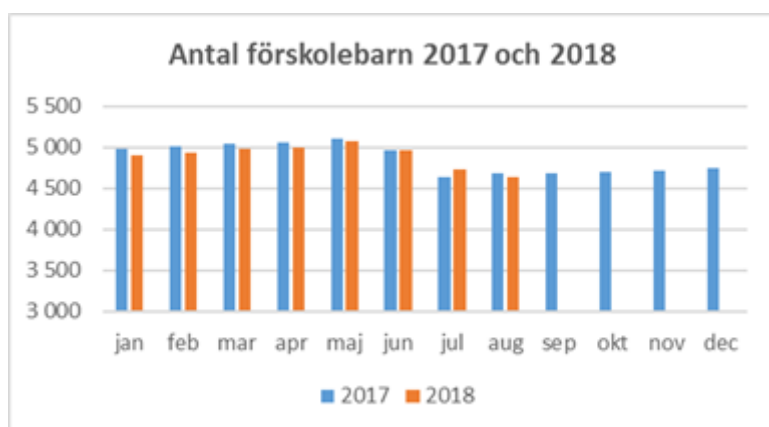
Förskoleverksamheten visar ett överskott 2,7 mnkr kr. Resultatenheterna har ett gemensamt underskott på -4,9 mnkr.

Under året har en liten förskola, som står för en del av underskottet, avvecklats och i augusti har barnen flyttats till en större förskola. I augusti skulle en stor förskola öppnats i Axelsberg, men inflyttningen har fått flyttas fram. Detta har bidragit till större underskott i den berörda enheten då intaget av barn inte blev som det var tänkt. Kostnader för barn i behov av särskilt stöd överskrider det socioekonomiska tilläggsanslaget, vilket också bidrar till underskottet.

Förskoleverksamheten har i år genomgått en genomlysning av organisationen och från den 1 januari 2019 kommer det bli tio resultatenheter istället för tre. En av tre resultatenheter beräknas också gå med underskott för andra året i rad. Förvaltningen föreslår därför att upplösa de tre resultatenheterna i samband med bokslutet för 2018 och därmed täcka underskottet i årets resultat. Med den fond som finns inom verksamheten samt det prognostiserade underskottet för året innebär detta i denna prognos -3,1 mnkr.

Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under året.

Förskolebarn	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Små barn 1-3 år	1 905	1 959	2 015	2 038	2 095	2 068	2 023	2 626				
Stora barn 4-5 år	2 993	2 977	2 974	2 964	2 961	2 877	2 688	2 006				
Totalt	4 898	4 936	4 989	5 002	5 056	4 945	4 711	4 632	0	0	0	0

Äldreomsorg

Prognosen visar före resultatöverföringar ett underskott med 2,8 mnkr jämfört med budget.

Fruängsgårdens servicehus är en resultatenhet som visar ett negativt resultat för andra året i rad. Förvaltningen föreslår att upplösa resultatenheten i samband med bokslutet för 2018 och därmed täcka underskottet i årets resultat. Prognostiserat negativt resultatet på 1,4 mnkr för 2018 tillsammans med ingående negativ fond på 0,3 mnkr kommer att belasta 2018 och räknas därför med i prognosen för äldreomsorgen.

Beställarenheten visar ett överskott med 0,3 mnkr mot budget, vilket är ett något lägre överskott jämfört med tidigare prognoser under året. Förändringen beror främst på att placeringar på korttidsboende samt permanent vård- och omsorgsboende har ökat under sommaren till följd av den extrema värmen. Värmen har också lett till att äldre som annars klarat sig själva har ansökt om hjälp med bland annat inköp.

Det genomsnittliga antalet månadsplaceringar inom vård- och omsorgsboenden har minskat under 2018. Föregående år låg genomsnittet för antalet månadsplaceringar på 470 medan det genomsnittliga antalet hittills i år är 454 månadsplaceringar.

Antal placeringar inom beställarenheten	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Månadsplatser för vård- och omsorgsboenden	450	451	456	453	453	456	461					

Hemtjänsten genomförde en omorganisation i början av 2017, vilket trots fortsatt underskott gett resultat, genom ökade intäkter och minskade personal- och lokalkostnader.

Axelsbergs vård- och omsorgsboende går med fortsatt stort underskott. En genomlysning av verksamheten pågår, vilket har förbättrat resultatet något.

Underskottet inom Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende beror på de tomma lägenheterna som innebär ett stort intäktsbortfall för enheten. Även Fruängsgårdens servicehus prognostiserar ett underskott på grund av antalet tomma lägenheter.

Genomsnittligt antal tomma dygn		Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Snitt
Axelsbergs vård- och omsorgsboende	Somatisk	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	
Axelsbergs vård- och omsorgsboende	Demens	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	
Axgården	Somatisk	1,65	1,46	2,68	4,40	4,03	5,77	1,29	0,74	2,75
Axgården	Demens	0,58	1,00	0,45	0,50	1,00	1,43	1,74	1,80	1,06
Fruängens vård- och omsorgsboende (varav 16 lägenheter är en stängd avdelning)	Somatisk	0,00	0,30	2,60	2,00	1,40	1,60	0,30	i.u.	1,17
Fruängens vård- och omsorgsboende (varav 16 lägenheter är en stängd avdelning)	Demens	21,00	22,00	20,30	18,00	18,50	17,10	19,20	i.u.	19,44
Trekantens servicehus		5	6	6	7	5	7	9	11	7
Fruängsgårdens servicehus		32	36	36	37	37	39	39	40	37

Uppgifter om antal tomma dygn hos Axelsbergs vård- och omsorgsboende kompletteras i efterhand.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Prognosen visar före resultatdispositioner och budgetjustering ett underskott på 0,3 mnkr och ett överskott på 1,2 mnkr efter resultatdispositioner och budgetjusteringar. Stadsdelsnämnden kommer att begära budgetjustering med 1,0 mnkr för de kostnader som stadsdelen haft för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, KBF.

Beställarenheten inom funktionsnedsättning visar ett underskott på 3,5 mnkr jämfört med budget. Underskottet beror på ökade kostnader för köpt verksamhet, där kostnaderna för persontransporter har ökat kraftigt.

Inom utförarsidan finns ett överskott jämfört med budget och det beror till stor del på att intäkter från försäljning av platser genererar ett överskott.

Tabellen nedan visar antal placeringar där prestationsersättning utgår samt antalet unika personer.

Antal	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Placeringar	512	517	535	533	523	522	515	534				
Unika personer	349	355	366	367	359	360	359	369				

Barn kultur och fritid

Prognosen för barn, kultur och fritid visar ett överskott med 3,0 mnkr, vilket är en förbättring med 2,7 mnkr i jämförelse med föregående prognos. Förbättringen beror på att den ökade tilldelningen i budget inte har kunnat nyttjas då bl.a. fältassistenter och personal på ungdomsgårdarna inte har kunnat anställas i den utsträckning som var planerat. Det statsbidrag på 1,0 mnkr för lovverksamhet som nämnden har erhållit, får endast användas till lovverksamhet utanför sommarlovet vilket begränsar möjligheten att förbruka medlen.

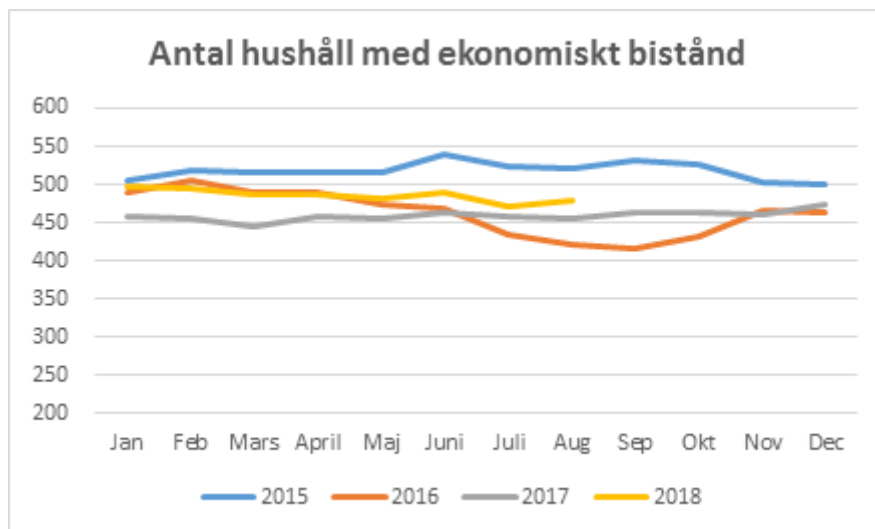
I verksamhet för barn, kultur och fritid ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för samhällsplanering), kolloverksamhet och kultur- och föreningsbidrag (förskoleavdelningen) samt konsumentrådgivning (avdelningen för social omsorg).

Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen för arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott på 0,1 mnkr mot budget.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen för ekonomiskt bistånd visar ett underskott på 1,3 mnkr jämfört budget, en försämring med 6,0 mnkr i jämförelse med föregående prognos. Försämringen beror på säkrare underlag för att bedöma prognosen för statsbidrag för flyktingar.

Tabellen nedan visar antal hushåll med ekonomiskt bistånd.

Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Ok	Nov	Dec
498	496	488	488	482	489	471	478				

Resultatenheter

Inom stadsdelsnämnden finns tio resultatenheter, tre inom förskolan, en inom äldreomsorg samt sex inom social omsorg, se bilaga 1. Ett sammantaget överskott om 14 mnkr fördes över från 2017. För årets resultat redovisar resultatenheterna ett underskott om 6,2 mnkr och totalt så beräknas 11,9 mnkr att föras över till 2019.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år. Överföringen får som mest motsvara 5 % av bruttobudgeten innevarande år. Resultatfondens ackumulerade överförda överskott får maximalt motsvara 10 % av bruttobudgeten. En förutsättning är att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden. Överskott får ackumuleras och föras över under flera år. Underskott ska täckas senast under nästkommande år, annars ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslutet.

Mnkr	Resultatöverföring från 2017	Resultat 2018	Resultatöverföring till 2019
Förskoleverksamhet	1,8	-4,9	0,0
Äldreomsorg	-0,3	-1,4	0,0
Social Omsorg	12,4	-0,5	11,9
Summa	13,9	-6,8	11,9

Under året har en genomlysning av förskoleverksamheter gjorts och resulterat i att från den 1 januari 2019 blir det tio mindre resultatenheter istället för tre stora. En av tre resultatenheter beräknas också gå med underskott för andra året i rad. Förvaltningen föreslår därför att upplösa de tre resultatenheterna i samband med bokslutet för 2018 och därmed täcka underskottet i årets resultat. Den sammantagna fonden för enheterna utgör 1,7 mnkr. Det prognostiserade resultatet i år är -4,9 mnkr, vilket innebär att -3,1 mnkr måste täckas i bokslutet.

Inom äldreomsorgen visar resultatenheten Fruängsgårdens servicehus ett negativt resultat för andra året i rad. Förvaltningen föreslår att upplösa resultatenheten i samband med bokslutet för 2018 och därmed täcka underskottet i årets resultat. Prognostiserat negativt resultatet på 1,4 mnkr för 2018 tillsammans med ingående negativ fond på 0,3 mnkr kommer därför att belasta 2018 och räknas med i prognosen för äldreomsorgen.

Social omsorgs resultatenheter har ett överskott med 12,4 mnkr från 2017. Resultatenheterna prognostiserar för 2018 ett underskott med 0,5 mnkr så totalt beräknas 11,9 mnkr att föras över till 2018.

Investeringar

Nämnden har i budget 2018 tilldelats 32,5 mnkr för investeringar. Investeringsmedlen fördelas enligt nedan:

Mnkr	Budget 2018	Prognos T1	Prognos T2
Svandamsparken	7,0	7,0	7,0
Blomsterdalen	0,5	0,5	0,5
Reinvesteringar i parker	0,6	0,6	0,6
Övrigt	7,0	7,0	7,0
Parkinvesteringar, totalt	15,1	15,1	15,1
Trygghetsskapande åtgärder	0,0	0,4	1,6
Klimatinvesteringar	15,2	15,2	15,2
Maskiner och inventarier	2,2	2,2	6,3
Summa	32,5	32,9	38,2

Parkinvesteringar

Budgeterade medel på 15,1 mnkr kommer att användas till upprustning av Svandamsparken, projektering av Blomsterdalen samt mindre parkinvesteringar och reinvesteringar såsom tillgänglighetsåtgärder, upprustning av trappor och ramper för att skapa förutsättningar för delaktighet i användandet av den fysiska utemiljön.

Medel för trygghetsskapande åtgärder

Nämnden sökte 1,6 mnkr och beviljades 0,4 mnkr vilka har använts för trygghetsskapande åtgärder såsom ökad slyröjning och förbättrad belysning i Västertorp. Nämnden söker ytterligare 1,2 mnkr för trygghetsskapande åtgärder i Nybohov.

Klimatinvesteringar

Budgeterade medel för klimatinvesteringar på 15,2 mnkr kommer att användas för utbyte till ledbelysning på förskolor, utbyte av äldre vitvaror samt inköp av elcyklar till tjänsteresor. Nämnden söker ytterligare 1,0 mnkr för inköp och utplacering av stora sopkärl s.k. Big Belly, i parkmiljöer. Nämnden ansöker om budgetjustering med 0,6 mnkr för ökade kostnader för internräntor.

Inventarier och maskiner

Stadsdelsnämndens budget för inventarier och maskiner är 2,2 mnkr. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för inventarier och maskiner med 4,1 mnkr för utrustning av nya förskoleavdelningar och hyresanpassningar.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Betydande projekt som inte är investeringar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Omslutningsförändringar

Stadsdelsnämnden redovisar omslutningsförändringar med 45,3 mnkr enligt nedan.

Omslutningsförändring (mnkr)	Kostnader	Intäkter
Social omsorg		
Kompetensutvecklingssatsning	0,6	-0,6
Förskoleverksamhet		
Försäljning av till andra SDN och kommuner	1,3	-1,3
Kompetensutvecklingssatsning	1,7	-1,7
Vikarieers, Läsliftet, Lärarlönelyftet	3,8	-3,8
Äldreomsorg		
Försäljning av till andra SDN och kommuner	25,7	-25,7
Stimulansmedel	8,1	-8,1
Demensprojekt	0,7	-0,7
Kompetensutvecklingssatsning	0,5	-0,5
Visstidsanställningar/ extratjänster	0,5	-0,5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning		
Kompetensutvecklingssatsning	2,4	-2,4
Summa	45,3	-45,3

Budgetjusteringar

Driftbudget

Budgetjustering med 0,6 mnkr för ökade kostnader för internräntor. Se tabell nedan.

Budgetjusteringar kapitalkostnader	Budget	Bokfört augusti	Prognos	Budgetjusteringar	Avvikelse
Avskrivningar	9,5	6,4	9,5	0,0	0,0
Internränta	0,5	0,6	1,1	0,6	0,0
Totalt	10,0	7,0	10,6	0,6	0,0

Budgetjustering med 1,0 mnkr för klimatinvesteringar.

Budgetjustering med 1,2 mnkr för medel för trygghetsskapande åtgärder i Nybohov.

Budgetjustering med 1,0 mnkr för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning KBF.

Investeringsbudget

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering med 4,1 mnkr för ökad investeringsbudget avseende inventarier och maskiner i huvudsak för utrustning av nya förskoleavdelningar.

Medel för lokaländamål

För 2018 utgår ett bidrag för lokaler inom förskolan med hög hyra. Bidraget utgår med 80 procent av den del av hyran som ligger mellan 1 729 kr - 2 500 kr/kvm och 40 procent för den del av hyran som överskrider 2 500 kr/kvm. Bidraget fördelas via budgetjustering. För 2018 beräknar Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd erhålla cirka 14,7 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har minskat med 45,5 mnkr sedan 2017 års tertialbokslut till 326,9 mnkr.

Anläggningstillgångarna har ökat med 32,1 mnkr där ökningen är jämnt fördelad mellan maskiner och inventarier samt parkupprustning.

Omsättningstillgångarna har minskat med 77,6 mnkr där fordringar hos migrationsverket minskat med 4,1 mnkr. Den största minskningen avser upplupna intäkter på totalt 78,3 mnkr. Detta beror främst på att periodiserat bidrag för ensamkommande flyktingbarn i tertialbokslut 2 2017 hade bokförts med totalt 82,3 mnkr från Socialförvaltningen avseende upplupna intäkterna 2015 till 2017. Dessa är nu utbetalda.

På skuldsidan har kortfristiga skulder ökat med 41,0 mnkr. Leverantörsskulden har ökat med 9,5 mnkr jämfört med 2017. Ökningen består bland annat av en stor faktura mot Trafikkontoret på 7,3 mnkr avseende Svandammsparken. Övriga kortfristiga skulder har ökat med 37,0 mnkr. Förändringen beror på utbetald generalschablon för flyktingar. Upplupna kostnader har minskat med 2,4 då vi hunnit få in fler fakturor jämfört med 2017.

Övrigt

Synpunkter och klagomål

Förskola

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärda eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs. Anmälning om kränkningar redovisas särskilt.

Hittills har 16 synpunkter diarieförts gällande förskoleverksamheten både positiva, kritiska, förbättrings- och utvecklingsförslag. Två ärenden har behandlats som anmälan om kränkande behandling. Båda ärendena är hanterade enligt upprättade rutiner med handlingsplaner och har kunnat avslutas.

Social omsorg

Under året har det inkommit 15 skriftliga klagomål rörande avdelningen för social omsorg från enskilda personer. Av dessa klagomål rör 14 myndighetsutövning och ett om bostad med särskild service. Klagomålen har hanterats vid respektive enhet.

En avvikelserapport har inkommit beträffande BUS-samverkan och en avvikelserapport har inkommit från annan förvaltning rörande händelse hos privat utförare.

IVO har begärt yttrande rörande klagomål i ett enskilt ärende.

Det har inkommit 6 rapporter enligt lex Sarah från verksamheter i egen regi. Tre har berört myndighetsutövning och tre utförarverksamhet. 5 rapporter utredas och en rapport gäller ett förhållande där Lex Sarah inte går att tillämpa.

Det har inkommit 3 informationer om Lex Sarah-rapporter från privata utförare.

Samhällsplanering

Under året har 879 synpunkter i form av beröm, fråga, idé och klagomål gällande stadsmiljöfrågor registrerats från invånare inom stadsdelsområdet. Av dessa har 36 ärenden rubricerats som medborgarförslag och 8 har i sin tur behandlat som medborgarförslag i nämnden. Felanmälningarna ingår inte i det redovisade antalet då de går direkt till driftportalen.

Synpunkter registreras via stadens ärendehanteringssystem Synpunktsportalen samt den tillkopplade appen Tyck till. Systemet möjliggör för invånare att direkt via nätet rapportera in synpunkter av olika slag och det bidrar till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Inkomna synpunkter handlar ofta om frågor kring nedskräpning, snöröjning och önskemål om åtgärder i parker.

När inkomna synpunkter berör andra förvaltningar i staden vidarebefordras de omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Äldreomsorg

Under året har det inkommit 15 skriftliga och registrerade synpunkter på äldreomsorgen.

Av dessa har sju synpunkter sammanfattningsvis rört äldreboende, varav tre synpunkter om vård, information och bemötande på vård- och omsorgsboende. Vidare ett klagomål om vården på korttidsboende. Ett förslag om stötdämpande golv på äldreboende för att förebygga fallskador. Två synpunkter har handlat om servicehus om trygghetslarm och skötsel av altan.

Fyra synpunkter har handlat om insatser inom hemtjänsten, varav tre som utförts av privata hemtjänstutförare och en av hemtjänsten i egen regi. Beställarenheten äldre har fått tre synpunkter som rört fakturainformation, avvikelserapportering och ett enskilt ärende. En synpunkt har framförts om informationen kring aktivitetscentret i Axelsberg.

Information om brister i omvårdnaden enligt lex Sarah, har inkommit från två privata hemtjänstutförare.

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
avdelningschef